Slovenski VESTNIK

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt
Posamezni izvod 3 šilinge
mesečna naročnina 12 šilingov
celoletna naročnina 120 šilingov
P. b. b.

LETNIK XXXIII. CELOVEC, PETEK, 7. SEPTEMBER 1979 ŠTEV. 36 (1933)

PRIMORSKA KNJIŽNICA

Ta teden v Havani:

Vrh neuvrščenih vzbuja zanimanje vsega sveta

V znamenju velikega mednarodnega dogodka se je v ponedeljek v kubanski prestolnici Havani začel šesti vrh neuvrščenega gibanja. Na konferenci šefov držav in vlad neuvrščenih držav se je zbralo okoli 1300 udeležencev: vodilni predstavniki 94 držav, ki so zbrane v gibanju neuvrščenih, pridružili pa so se jim še številni zastopniki držav-opazovalk, predstavniki mednarodnih organizacij in gostje, seveda pa tudi cela armada novinarjev, ki sproti pošilja v svet poročila o dogajanju v kongresni palači havanskega predmestja Cubanacan, ki se je za ta teden spremenila v majhno prestolnico sveta. Kajti na tej konferenci so zbrani predstavniki dveh tretjin človeštva, ki jih zaradi njihove zgodovinske misije miru, pravice in svobode upravičeno imenujejo vest in zavest našega časa.

Za havansko srečanje neuvrščenih so pripravili obsežen dnevni red, ki obsega kar 17 točk. Medtem ko so prve točke bolj tehničnega značaja, je osma točka posvečena krepitvi vloge in politike neuvrščanja kot neodvisne, pozitivne in ustrezne alternative blokovski politiki in tekmovanju med velesilami v mednarodnih odnosih. Posebno obsežna in važna je deveta točka, ki zajema splošni pregled in proučevanje mednarodnega političnega položaja in ukrepov za solidarnost neuvrščenih držav v uresničevanju njihove politike in sklepov. Deseta točka obsega pregled in razpravo o svetovnem gospodarskem položaju, mednarodnih gospodarskih odnosih in položaju držav v razvoju v svetovnem gospodarstvu ter krepitev prizadevanj neuvrščenih držav za vzpostavitev nove mednarodne gospodarske ureditve. Enajsta točka velja analizi ukrepov in nadaljnjim akcijam za krepitev solidarnosti ter socialnega in gospodarskega sodelovanja med neuvrščenimi in drugimi državami v razvoju, vštevši programe medsebojne pomoči. Dvanajsta točka govori o krepitvi učinkovitosti OZN v utrjevanju in ohranitvi mednarodnega miru in varnosti ter enakopravnega mednarodnega sodelovanja in krepitvi vloge neuvrščenih v sistemu Združenih narodov. Trinajsta točka je posvečena potem in načinom za krepitev enotnosti, solidarnosti in sodelovanja med neuvrščenimi državami na osnovi načel neuvrščenosti in izboljšanju funkcioniranja in sprejemanja sklepov v gibanju neuvrščenih. Posebej razpravi o sodelovanju med neuvrščenimi in drugimi državami v razvoju na področju informacij in njihovi usklajeni akciji za vzpostavitev nove svetovne informacijske in komunikacijske ureditve je posvečena štirinajsta točka, medtem ko so preostale točke dnevnega reda namenjene sklepom o nadaljnjih konferencah neuvrščenih držav.

Že iz tega kratkega naštevanja je razvidno, kako obsežno, važno in v veliki meri za ves nadaljnji razvoj v svetu odločilno delo morajo opraviti vodilni predstavniki neuvrščenih držav. Delegacije, ki so se zbrale v Havani, nosijo veliko odgovornost, kajti od uspeha njihovga posveta je odvisno, ali bo gibanje neuvrščenosti tudi v bodoče lahko igralo vlogo tistega mednarodnega dejavnika, ki mu gre v prvi vrsti zasluga, da se današnji svet ni znašel v popolni razdelitvi na bloke in s tem v stalni nevarnosti konfrontacije.

Ravno zato pa je na konferenci že od vsega začetka zaslediti težnjo velike večine sodelujočih delegacij, da tudi v vprašanjih, glede katerih vladajo različni pogledi, ne bi prišlo do zvodenelosti osnovnih načel, na katerih je zgrajeno neuvrščeno gibanje. Pri tem igra posebno aktivno in merodajno vlogo Jugoslavija, ki ji splošno priznavajo, da ima izredno načelna stališča o vseh bistvenih vprašanjih in da se zavzema za tisto v neuvrščenosti, kar je gibanje tudi proglasilo kot samostojen, neodvisen in neblokovski dejavnik.

Kar velja splošno za Jugoslavijo in njeno politiko, pa velja še posebej za njenega predsednika Tita, ki ima brez dvoma izjemno vlogo na tej konferenci. Kot prvi govornik v splošni razpravi je tudi zelo jasno, nedvoumno in odločno povedal, da mora gibanje neuvrščenih ostati zvesto načelom, na katerih je bilo pred 18 leti osnovano: biti mora dosledno neblokovsko, proti slehernemu tujemu vmešavanju in hegemoniji, za pravico vsake države in vsakega naroda do svobode, neodvisnosti in samostojnega razvoja.

Ko se bo šesti vrh neuvrščenosti v Havani danes končal, bodo sprejeti sklepi, ki bodo merodajno vplivali na bodoče razreševanje perečih problemov sodobnega sveta. Zaključek srečanja pa bo gotovo dal tudi zaslužen odgovor tistim, ki so neuvrščenemu gibanju spet enkrat napovedovali neuspeh in polom. Gibanje, ki se je že doslej uveljavilo kot dosleden borec za nov svet, bo tudi v bodoče igralo svojo važno vlogo kot vest človeštva.

PRED NOVIM ŠOLSKIM LETOM:

Imejmo pred očmi lepšo bodočnost naših otrok

Čez dober teden se bodo tudi na Koroškem spet odprla šolska vrata za novo šolsko leto. Počitnic bo konec in za mladino se bo znova začela resnost življenja.

Začetek novega šolskega leta pa je tudi čas, ko imajo tisti starši, ki tega doslej še niso napravili, zadnjo priložnost za prijavo svojih otrok k dvojezičnemu pouku, ker le tako jim bodo zagotovili, da bodo deležni šolske vzgoje v materinem jeziku.

O pomenu materinega jezika je bilo že neštetokrat govora. Materinščina je seme, ki ga mati da otroku na pot v življenje; je del dediščine, ki je človeku začetna glavnica, od človeka samega pa je potem odvisno, ali to seme rodi sad in ali ta osnovni kapital pripomore do blaginje in razmaha. Starši so pogosto sebično zaljubljeni v svoje otroke. Želijo, da bi se otrokom godilo bolje kakor njim in da bi jim ostala v zavesti duhovna glavnica, ki so jim jo dali.

Da pa bo zagotovljeno obrestovanje tega kapitala, je seveda potrebno, da zagotovimo otrokom takšno vzgojo, ki jim bo izoblikovala spoštovanje korenin, iz katerih so zrasli — spoštovanje rodu, jezika, skratka duhovne dediščine, ki so jo dobili na pot v življenje. V naših razmerah to pomeni, da moramo otroke prijaviti k dvojezičnemu pouku in jim s tem omogočiti, da se bodo vzgajali tako v svojem lastnem materinem jeziku in hkrati tudi v jeziku naroda soseda.

Marsikje po svetu so prišli do spoznanja, da je na narodnostno mešanih področjih prav skupna vzgoja otrok v šoli, ki jim posreduje znanje obeh jezikov in jih seznanja s kulturo obeh narodov, najboljša podlaga za poznejše enakopravno sožitje in medsebojno spoštovanje pripadnikov dveh narodnosti v skupni domovini. Prav tako pa so izkušnje pokazale, da politika segregacije, započeta v šolski dobi, nujno vodi k poglabljanju predsodkov in nezaupanja, kar često konča v šovinistični nestrpnosti, ki ima v sebi kal stalnih sporov in nemirov.

Ta spoznanja in te izkušnje imajo vso svoio veljavnost seveda tudi in še posebej za Koroško, kjer se je po krivdi „lažnih prerokov", o katerih škodljivem vplivu je tožil tudi koroški pisatelj Josef Friedrich Perkonig, že vse preveč grešilo proti miselnosti medsebojnega spoznavanja in razumevanja. Zato ne smemo iskati izgovore — s prijavo otrok k dvojezičnemu pouku bomo gotovo napravili dosti več koristnega kot tisti, ki se samo trkajo na svoja baje domovini zvesta prsa, s svojimi dejanji pa gojijo nacionalizem in z njim zastrupljajo ozračje v deželi

Poleg opisane idealne vrednosti pa ima vzgoja v obeh jezikih tudi svoj praktični pomen. Čeprav se z državno pogodbo zajamčena enakopravnost slovenskega jezika uveljavlja le zelo počasi ni nepopolno, je vendar čedalje več uradov, trgovin in podjetij, kjer iščejo uslužbence, ki obvladajo oba deželna jezika. Pot do tega znanja pa seveda vodi preko dvojezičnega pouka v šoli.

Torej izkoristimo prihodnja dva tedna in poskrbimo, da bo čim več otrok prijavljenih k dvojezičnemu pouku — v dobro njim in v našo skupno korist, saj bomo s tem položili temelje za lepšo bodočnost naše domovine.

Začel se je boj za glasove

Volilni boj na Koroškem je ob koncu minulega tedna stopil v „intenzivni stadij". Zlasti tri v deželnem zboru zastopane stranke so se s polno paro zaletele v lov na glasove oziroma volivce, ki jih bodo v prihodnjih štirih tednih skušale „prepričati" o tem, katera med njimi je tista, ki ji bo 7. oktobra treba izreči zaupnico in ji naložiti odgovornost za politiko v prihodnjih letih.

Sicer pa se ta volilni boj odvija v pogojih in oblikah, ki marsikje že nevarno mejijo na smešnost. Troedinost, ki so jo SPÖ, ÖVP in FPÖ zacementirale v manjšinskem vprašanju, se namreč manifestira tudi v zunanjem videzu volilnega boja: kakor da bi šlo za kakšno desetooktobrsko evforijo nemških nacionalistov, tako stranke z barvnimi simboli in besednimi parolami naravnost tekmujejo med seboj, katera bo bolj predana Koroški in katera bo bolj vredna zaupanja Koroške.

Da v tem na primitivna čustva preračunanem poudarjanju malokariranega in v sodobnem svetu že precej anahronističnega lokalpatriotizma, ki smo ga sicer vajeni le s strani določenih krogov, vse tri stranke najdejo skupno govorico glede slovenskega elementa v deželi, seveda ne preseneča. Naj so se še tako zaklinjale, da bodo manjšinsko vprašanje sporazumno izločile iz volilnega boja, se sedaj vendarle vsaka med njimi vedno spet ustavlja tudi pri tem problemu in postavlja v ospredje „svoje" zasluge, da je prišlo do sklenitve zakona o narodnih skupinah, o katerem potem spet skupno in soglasno trdijo, da pomeni rešitev manjšinskega vprašanja in izpolnitev člena 7 državne pogodbe.

Nekoliko „v laseh" so si v tem vprašanju samo zato, ker je SPÖ med svoje kandidate spet uvrstila bilčovskega župana in podpredsednika ZSO Hanzija Ogrisa. ÖVP vidi v tem poskus, da bi Slovence odvrnili od glasovanja za njene kandidate: del Slovencev bo volil socialiste, drugi del slovenskih glasov pa bo za ÖVP izgubljen vsled samostojnega nastopa KEL — tako modruje predsednik koroške ÖVP Knafl ter slovenske volivce poučuje, da se morajo zavedati, da glas za slovensko listo v bistvu pomeni glas za socialiste; zato krščanskim Slovencem tudi brez ovinka pove, da taka politika njihovega vodstva nima več ničesar skupnega s politiko, ki bi bila zgrajena na krščanskih načelih.

V ostalem je za sedanji volilni boj značilno dejstvo, da v ospredju niso toliko programi za bodočnost, marveč bolj ali manj obračuni o minulem delu. Pri tem si SPÖ kot daleč najmočnejša stranka razumljivo pripisuje pretežni del zaslug in hoče na račun le-teh tudi v bodoče imeti vodilno vlogo v deželi; dogovor z zvezno vlado, ki ga bodo podpisali prihodnji teden, ji je seveda krepka opora. ÖVP se namesto da bi šla v boj za glasove s stvarnim alternativnim programom, v bistvu omejuje na kritiziranje socialistov, ki jim očita zlorabo oblasti daleč preko njihove mandatne moči; vendar pozablja, da je bila pretežna večina legislativnih ukrepov v deželnem zboru sprejeta tudi z njenimi glasovi. FPÖ, ki si očitno še ni opomogla od hudih udarcev, ki jih je doživela pri zadnjih volitvah, pa tokrat noče ničesar tvegati in raje lavira med obema velikima partnerjema, ne da bi jasno povedala, kaj in kam hoče.

Poleg „etablirane" trojice, ki si je svoj priviligirani položaj še pravočasno pred letošnjimi volitvami tudi za bodoče zacementirala z osporavano reformo volilnega reda, se za glasove potegujeta le še KPA in KEL. Komunisti so že v svoji načelni izjavi k volitvam priznali, da po razdelitvi Koroške v štiri volilne okraje praktično nimajo izgledov, da bi v enem od teh okrajev dobili dovolj glasov za izvolitev poslanca. Zato svoj volilni boj vidijo predvsem v znamenju protesta. Podobno velja tudi za KEL, katere nosilci so prav tako že vnaprej povedali, da pri volitvah ne računajo z uspehom, to je z dosego mandata. Samostojni nastop utemeljujejo v tem smislu, da „spremenjeni pogoji zahtevajo spremenjene ukrepe"; tolmačijo pa ga kot prispevek k poglobitvi diskusije o demokraciji in družbenem razvoju na Koroškem.

Ravno v luči teh spoznanj in ugotovitev pa se znova kaže in potrjuje pravilnost stališča, ki ga do volitev zavzema Zveza slovenskih organizacij na Koroškem. Ne da bi kakorkoli zmanjševali potrebo in pomen volilnih odločitev, pač ne moremo in ne smemo spregledati dejstva, da je v narodnem življenju važnejši od volilnega boja vsekakor konkretno delo na najrazličnejših področjih družbenega dogajanja. Zato pa tudi tako resno in dosledno svarimo pred poskusi, ki bi šli v smer volilno-strankarske monopolizacije narodnega gibanja.

GRADIŠČANSKI HRVATI:

Avstrija ne izpolnjuje obveznosti iz državne pogodbe

V Klimpuhu na Gradiščanskem je bil minulo nedeljo sedmi „Dan mladine", ki ga je priredil Hrvaški akademski klub na Dunaju. Na prireditvi se je zbralo veliko število mladih Hrvatov z Dunaja in Gradiščanske, pridružili pa so se jim tudi gostje iz matične domovine Hrvatske.

Predsednica kluba Marjana Grandič je v svojem nagovoru poudarila, da ima vsakoletni „Dan mladine" kakor tudi druge prireditve gradiščanskih Hrvatov namen, da opozori javnost na položaj in probleme hrvaške narodne skupnosti v Avstriji. Pri tem je opozorila na vrsto nerešenih vprašanj ter ugotovila, da Avstrija ne izpolnjuje svojih tozadevnih obveznosti, ki jih je prevzela v 7. členu državne pogodbe.

Konferenca na Dunaju

se je končala le z delnim uspehom

Z večurno zamudo, ker je iskanje vsaj delnega kompromisa zahtevalo še podaljšanje razprave v nočne ure, se je minulo soboto končala na Dunaju dvotedenska konferenca OZN „Znanost in tehnologija v službi razvoja". Menda je bila to sploh največja mednarodna konferenca, kar jih je bilo doslej v osrednji Evropi: 128 držav je poslalo na to razsežno zborovanje svoje ministre za znanost in izobraževanje ali vsaj vodilne znanstvenike, svoje predstavnike pa so imele na konferenci tudi razne mednarodne organizacije, tako da je skupno sodelovalo skoraj 4000 delegatov iz vseh delov sveta.

Na tej konferenci so govorili predvsem o akcijskem programu, ki naj bi pomagal rešiti troje vrst problemov: prenos znanosti in tehnologije v manj razvite države; ustanovitev sklada, iz katerega naj bi financirali ta prenos in razvoj znanosti v manj razvitih državah; ustanovitev mednarodnega telesa, ki bi usklajeval to dejavnost.

Konferenca je torej načela temo, ki kot mora leži nad svetovno družbo — kako pomagati nerazvitemu svetu, da bi se izkopal iz svoje revščine (ki je v veliki meri tudi posledica politike, ki so jo v preteklosti izvajale in jo v novih oblikah še vedno skušajo uveljaviti danes bogate države). Znanost in tehnologija bi pri tem lahko odigrala odločilno vlogo, samo dogovoriti bi se bilo treba, kako oba dejavnika kar najučinkoviteje vpreči v prizadevanja za hitrejši razvojni proces v državah v razvoju oziroma v „tretjem svetu".

Na konferenci so države v razvoju, v glavnem zbrane okoli „skupine 77", zahtevale predvsem dvoje: da bi se v okviru OZN zbiral poseben sklad, ki bi bil namenjen pospeševanju njihovega razvoja, prav tako v okviru Združenih narodov pa naj bi se ustanovilo tudi posebno telo ali organ, ki bi se ukvarjal z drugimi zadevami v zvezi s prenosom tehnologije in pospeševanjem razvoja v manj razvitih državah. Med razpravo o teh vprašanjih pa se je pokazalo, da prevladujejo še zelo velike razlike v pogledih ene in druge strani. Največ sporov je bilo okoli omenjenega sklada, za katerega so države v razvoju zahtevale vsoto dveh milijard dolarjev, ki bi jih seveda morale iz svojih dohodkov prispevati bogate države, katere pa so skušale braniti svoje privilegije in so pri tem kar precej pozabljale na solidarnost, ki so jo dolžne napram tistemu delu človeštva, ki je brez lastne krivde še vedno obsojen na zaostalost in revščino, pomanjkanje hrane in najrazličnejše bolezni.

Tako seveda ni uspelo — kljub večurnemu podaljšanju razprave — sprejeti celotnega akcijskega programa in se je konferenca morala končati z delnim rezultatom. V zvezi z osnovanjem prej omenjenega sklada so se po dolgih in trdih pogajanjih končno le dogovorili o ustanovitvi začetnega sklada, v katerem bo za leto 1980 na razpolago 250 milijonov dolarjev; o nadaljnjem razvoju v tej smeri bodo potrebna še nova pogajanja. Poleg tega so dosegli tudi soglasje glede ustanovitve mednarodnega telesa za koordinacijo. Sicer pa je bila večina udeležencev mnenja, da je to največ, kar je bilo moč v tem trenutku doseči.

50 milijonov žrtev

mora biti opomin in svarilo

Druga svetovna vojna, ki se je začela pred štiridesetimi leti s Hitlerjevim zahrbtnim napadom na Poljsko, je prišla v človeško zgodovino kot doslej najbolj krvava in uničujoča vojna. V njo je bilo neposredno ali posredno vpletenih 61 držav s skupno 2,1 milijarde prebivalcev, z orožjem pa se je vojskovalo 110 milijonov ljudi. Ta vojna je uničila okrog 50 milijonov človeških življenj, med njimi 31 milijonov civilistov. Samo v nacifišističnih koncentracijskih taboriščih je umrlo 12,5 milijona žrtev. Ranjenih in pohabljenih je bilo 32 milijonov ljudi. Gmotna škoda, ki jo je povzročila druga svetovna vojna, nima primerjave v zgodovini; samo vojaške izdatke vojskujočih se držav cenijo na 1154 milijard dolarjev.

Te strašne številke morajo biti opomin in svarilo. Prejšnji teden ob 40-letnici začetka druge svetovne vojne so državniki, organizacije in predvsem sredstva množičnega obveščanja posvetili temu dogodku široko pozornost. „Nikoli več vojne!" Tako in podobno so se glasile izjave. Tudi v Zahodni Nemčiji, kjer je — podobno kot v Avstriji — predvajanje televizijske nadaljevanke „Holocaust", ki je opozorila na strahote vojne in zlasti na zločine nacističnega režima, povzročilo določeno streznjenje, padajo opozorila na to sramotno preteklost na plodnejša tla.

Predvsem nemška sindikalna mladina je ob obletnici sprožila vrsto akcij, s katerimi je in bo izpovedala svojo besedo. Z razmišljanjem o strahotah vojne naj bi sedanja generacija nadoknadila praznine, ki so jih pustile olepšane razlage nacističnega obdobja v zgodovinskih knjigah; hkrati pa naj bi razčistila tudi zmedo v pojmih, komu koristi danes oboroževanje. „Nikoli več vojne! Nikoli več Auschwitza! Prijateljstvo s Poljsko! — s temi gesli so se številni politiki, sindikalci, kulturni delavci in športniki obrnili na nemško javnost. Zahodnonemški kancler Schmidt je kot nauk iz druge svetovne vojne navedel tri velike politične naloge: iskanje dobrih sosedskih odnosov, iskanje skupnega jezika z drugimi državami ter razvijanje političnega, gospodarskega in kulturnega sodelovanja v Evropi.

Avstrijski mirovni svet v svoji izjavi poudarja, da tretjo svetovno vojno lahko preprečimo, če se bodo boja za ohranitev miru udeležile najširše politične in družbene sile po vsem svetu. Glasilo zveze vojnih žrtev na Štajerskem pa piše, da je vsaka vojna zločin nad človeštvom ter z očitnim opozorilom na dejavnost Kameradschaftsbunda in sorodnih organizacij naglaša, da nimamo nobenega povoda gojiti vojaške tradicije.

TUDI NA TRŽAŠKEM:

Izbruh nestrpnosti

do sodeželanov slovenske narodnosti

Fašizem in narodni šovinizem imata povsod enako grd obraz; naj bo pri nas na Koroškem ali na Tržaškem — v enem in v drugem primeru se „odlikujeta" z nestrpnostjo do sodeželanov slovenske narodnosti.

Na območju občine Zgonik na Tržaškem je prejšnji teden spet prišlo do vse obsodbe vredne mazaške akcije, ki jo je fašistična drhal izvedla pod zaščito noči. Kakor poroča „Primorski dnevnik", so se neofašisti znesli nad vaškim spomenikom padlim v narodnoosvobodilnem boju v Gabrovcu, ki kot edino partizansko obeležje v zgoniški občini doslej še ni bilo oskrunjeno. Na marmornato ploščo, kjer je vklesan dvojezičen napis „Padlim v borbi proti nacifašizmu", so ponočni neznani storilci" s črno barvo napisali kratice neofašistične stranke KSI, ki očitno stoji v ozadju tega gnusnega zločina. Poleg tega so v italijanskem besedilu še prečrtali besedo „nacifašizem".

Vendar je oskrunjeni spomenik v Gabrovcu le ena izmed postaj na poti, na kateri so neofašisti zapustili sledove svojega sovraštva do Slovencev. Za seboj so namreč pustili jasno sled vse od Devičščine do Zgonika: pomazali so slovenske napise na vaških tablah na Devinščini, Božjem polju, Gabrovcu in Zgoniku, poškodovali so vrsto slovenskih napisov na smerokazih, cestna znamenja, električne drogove in plošče naftovoda, po stenah občinske avtobusne čakalnice v Gabrovcu in na zidu železniškega mostu pri Gabrovcu pa so napisali vrsto žaljivih gesel proti Slovencem, komunistom in maršalu Titu. Povsod so pustili svoj „podpis" — kratice MSI in zloglasne fašistične mladinske organizacije Fronte della gioventu z njenimi obkroženimi križi, veliko pa je vmes tudi esesovskih znakov in kljukastih križev.

Zločinska protislovenska gonja starih in novih fašistov ter narodnih nestrpnežev je med demokratično nastrojenim prebivalsvtom obeh narodnosti izzvala splošno ogorčenje. Občinska uprava v Zgoniku je najnovejši izbruh narodnostne in politične nestrpnosti ostro obsodila na seji občinskega sveta in v imenu vsega prizadetega prebivalstva od pristojnih oblasti zahtevala, da takoj izsledijo storilce in jih izročijo roki pravice. „Primorski dnevnik" pa v tej zvezi z upravičeno zaskrbljenostjo sprašuje, kdaj bo teh provokacij konec in kdaj bodo pristojne oblasti enkrat za vselej zatrle to črno golazen — kajti doslej so storilci vedno ostali „neznani" in nekaznovani.

Pouk velikovškim šovinistom

V zvezi z nezaslišano odločitvijo velikovške mestne občine, ki je — kakor smo poročali tudi v našem listu — ponovno odklonila mestno dvorano za slovensko prireditev (kot gost KKZ naj bi nastopila folklorna skupina „Karpoš" iz Skopja), je tudi Avstrijsko odporniško gibanje Österreichische Widerstandsbewegung na Dunaju velikovškim mestnim očetom nedvoumno povedalo, kaj misli o njihovem nestrpnem in diskriminacijskem odnosu do Slovencev. V pismu, ki ga je omenjena organizacija poslala velikovškemu mestnemu svetu, je namreč med drugim rečeno:

„Sie haben dem Ansehen unserer Heimat keinen guten Dienst erwiesen, wenn Sie — ungeachtet internationaler Verpflichtungen — dem Druck volksdeutscher Minderheiten gegen unsere slowenischsprachigen Österreicher nachgeben. Die beiden Zentralverbände der Kärntner Slowenen haben sich am 26. Oktober 1976 öffentlich zur österreichischen Nation bekannt, ein politisches Bekenntnis zu Österreich, das von den führenden Repräsentanten der ‚Europastadt' Völkermarkt noch aussteht."

Za velikovške nacionaliste vsekakor vzroka dovolj, da razmislijo o bistvu in posledicah svoje nestrpnosti.

Izgledi vinogradništva

v luči 25. vinskega sejma v Ljubljani

Na ljubljanskem Gospodarskem razstavišču je bil prejšnji teden jubilejni 25. mednarodni vinogradniško vinarski sejem, ki je po udeležbi razstavljavcev spet potrdil ugled in pomen te tradicionalne prireditve ne le v domačem, marveč tudi v širokem mednarodnem pogledu. O tem posebno zgovorno priča podatek, da je na sejmu sodelovalo 423 razstavljavcev iz 27 držav, med katerimi so bili razumljivo zastopani vsi pomembnejši pridelovalci vin iz vseh vinorodnih pokrajin Jugoslavije.

V okviru vinskega sejma je mednarodna žirija ocenila 1184 vrst vin, več kot 200 vrst žganih pijač in okoli 60 vrst brezalkoholnih pijač. Podeljenih je bilo 7 šampionov (to so najvišje nagrade za vrhunske vrste vina in žganih pijač), 218 velikih zlatih medalj, 444 zlatih in 577 srebrnih medalj ter 148 častnih priznanj in diplom.

Sicer pa je bil to — kot že povedano — jubilejni 25. mednarodni vinski sejem. Na vseh dosedanjih 25 sejmih v Ljubljani je bilo skupno ocenjenih že nad 22.000 vzorcev vin in drugih pijač ter je v vseh degustacijskih skupinah sodelovalo že več kot 600 strokovnjakov iz vsega sveta.

Na sejmu je bila tudi razstava opreme, strojev in reprodukcijskega materiala za vinogradništvo in vinarstvo. Vzporedno s sejmom pa je potekalo jugoslovansko in mednarodno posvetovanje o pridelovanju vina, prometu z njim in njegovi potrošnji. Strokovnjaki napovedujejo, da se bo potrošnja v bodoče še povečala. Leta 1964 je potrošnja dosegla 227 milijonov hektolitrov, predlanskim pa je bilo prodanih že kar 281 milijonov hektolitrov vina. Zaradi večje porabe seveda tudi proizvodnja vin dokaj hitro narašča in se je v zadnjih petnajstih letih povečala za 17 odstotkov.

Bolj kot to pa je zanimiva in hkrati pomembna sprememba pivskih navad: kupci se čedalje manj odločajo za nakup cenenega vina, dobro pa gre v denar boljše vino. K temu je precej pripomogla med drugim tudi odločitev držav Evropske gospodarske skupnosti, da bodo uvažali samo tista vina, ki imajo zaščiteno geografsko poreklo. Ta odločitev je pomembna predvsem zato, ker je prav v državah EGS poraba vin največja, saj so na primer leta 1977 v teh državah zahodne Evrope „porabili" kar 131 milijonov hektolitrov vina.

Na zahodnoevropski trg so močno vezani tudi jugoslovanski proizvajalci in so se seveda morali podrediti zahtevam tega trga. Pred dobrima dvema desetletjema je Jugoslavija v te države izvažala predvsem tako imenovano industrijsko vino, ki so ga predelovali v kis, destilate in alkohol, po drugi strani pa razmeroma majhne količine kakovostnih vin. Po posodobljenju vinogradništva pa je šel razvoj v korist dobrih vrst vina. Leta 1968 je dosegel izvoz le 320.000 hektolitrov, toda leta 1977 je znašal že dobrih 600.000 hektolitrov. Da bodo izvoz vina lahko še povečali — seveda, če bodo vinogradniki in kletarji še naprej skrbeli za dobro kvaliteto — pa kažejo predvidevanja mednarodne organizacije za prehrano in poljedelstvo (FAO), po katerih se bo potrošnja vina v naslednjih petih letih še povečala in bi naj leta 1985 dosegla 324 milijonov hektolitrov.

Premalo razumevanja

bogatega sveta za dežele v razvoju

Tako na nedavni konferenci OZN o znanosti in tehnologiji v službi razvoja na Dunaju kot na sedanji vrhunski konferenci neuvrščenih v Havani so v središču razprav problemi, ki jih posredno ali neposredno povzroča razdelitev današnjega sveta na razviti in nerazviti del. Prav v tej razdelitvi je namreč treba iskati vzroke tudi najrazličnejšim perečim vprašanjem, s katerimi se mora baviti človeštvo, vprašanjem, od katerih rešitve je sploh odvisna bodoča usoda človeštva.

Posebno „ilustrativen" je v tem oziru podatek z dunajske konference, kjer so glede prepada med razvitimi in nerazvitimi državami med drugim ugotovili, da 97 odstotkov znanstvenih raziskav opravijo v razvitih državah, kar seveda tudi pomeni, da te države pridobijo velikansko večino novosti, ki so potlej gonilna sila razvoja. Nerazvitemu svetu, v katerem je večina svetovnega prebivalstva, pa ostaja njegova revščina, to je pomanjkanje hrane, stanovanj in dela, pa najrazličnejše bolezni itd.

Zaradi vedno večjih stroškov uvoza, vse dražje nafte in vedno manjših zaslužkov od izvoza so dežele v razvoju prisiljene najemati vse več posojil in se vse bolj zadolževati na trgu kapitala. Uradna pomoč za razvoj, kjer je četrtina sredstev podarjenih, je le ena izmed oblik za zmanjšanje te obremenitve. Namesto da bi rasla, pa je ta pomoč iz leta v leto manjša glede na skupni znesek, s katerim razpolagajo dežele, ki dajejo pomoč. Ta pomoč se je od leta 1976, ko je znašala 0,33 % bruto narodnega dohodka, zmanjšala na 0,31 % v letu 1977, lani pa so dale Zahodna Nemčija le 0,27, ZDA 0,22 in Japonska sploh samo 0,21 % bruto narodnega dohodka.

Nasprotno pa se sredstva, ki jih dajejo razvite zahodne države deželam v razvoju — vendar kot drag kapital — povečujejo: od 5,5 leta 1973 na skoraj 30 milijard dolarjev leta 1977. Pomoč vzhodnoevropskih socialističnih držav je neznatna glede na znesek in glede na potrebe dežel v razvoju, saj je leta 1977 dosegla le 600 milijonov dolarjev.

Tako so neizpolnjene obveznosti razvitih držav — ki bi v skladu z razvojnim programom za drugo desetletje morale dajati deželam v razvoju 0,7 % bruto narodnega dohodka na leto oziroma skupaj z drugimi sredstvi 1 odstotek — nadalnji razlog, zaradi katerega se bodo dežele v razvoju še naprej zadolževale. Leta 1960 so bile dežele v razvoju dolžne 18 milijard dolarjev, deset let pozneje 73 milijard, leta 1975 že 173 milijard in lani kar 280 do 300 milijard dolarjev. Po statističnih podatkih mednarodnega monetarnega sklada dajejo dežele v razvoju za odplačevanje teh dolgov povprečno 15 % sredstev od izvoza, nekatere tudi veliko več. Letni obrok za odplačevanje dolgov dežel v razvoju je enak njihovemu trgovinskemu primanjkljaju v blagovni menjavi s tujino.

Medtem ko razvite države torej zanemarjajo svoje obveznosti glede pomoči deželam v razvoju in s tem „prispevajo" k nadaljnjemu poglabljanju prepada med bogatim in revnim svetom, pa nezadržno večajo svoje izdatke v vojaške namene. Delitev svetovne moči se namreč kaže tudi v stroških za oboroževanje, ki se kljub raznim razorožitvenim konferencam in dogovorom iz leta v leto povečujejo in znašajo sedaj že več kot 450 milijard dolarjev — na leto.

Članice NATO in njihovi zavezniki v drugih delih sveta, ki imajo skupaj 5000 milijard dolarjev narodnega dohodka na leto, dajejo za oboroževanje 205 do 250 milijard letno. V ta znesek so všteti tudi vojaški izdatki Izraela (3,3 milijarde dolarjev), Južne Afrike (2,7), Južne Koreje (2,6) in Tajvana (1,7 milijarde dolarjev). Članice varšavskega pakta so imele leta 1977 skupno 973,5 milijarde dolarjev narodnega dohodka, za oboroževanje pa dajejo okrog 156,5 milijarde dolarjev. Samo oba bloka porabita torej za oboroževanje od 360 do 400 milijard dolarjev na leto. Vendar pa tudi vojaški izdatki dežel v razvoju — čeprav so motivirani s čisto drugačnimi potrebami — niso nepomembni in znašajo letno okrog 50 milijard dolarjev.

Ob teh številkah je pač težko razumeti, da je na dunajski konferenci prišlo do najostrejših besednih spopadov prav zaradi tega, ker so dežele v razvoju zahtevale od razvitih držav 2 milijardi dolarjev letno za poseben sklad v okviru OZN, ki bi bil namenjen pospeševanju njihovega razvoja. Za oboroževanje radevolje torej 400 milijard, za pomoč nerazvitim pa niti 2 milijardi — taka je „solidarnost" bogatega dela sveta, v katerem živi sedaj okoli 20 odstotkov svetovnega prebivalstva, napram nerazvitim deželam, kjer živi ali boljen rečeno životari okoli 80 odstotkov današnjega človeštva.

Prvo uspelo srečanje
pisateljev manjšinskih narodov na Obirskem

V organizaciji slovenskega in koroškega PEN-centra ter krajevnega prosvetnega društva „Obir" se je v dneh od 31. avgusta do 3. septembra na Obirskem odvijalo prvo srečanje pisateljev manjšinskih narodov. Naj že kar na začetku zapišemo, da je prva prireditev te vrste povsem uspela. Vabilu prirediteljev se je odzvalo šestnajst pisateljev in pesnikov iz Avstrije, Italije, Jugoslavije in Švice. Tako so na srečanju bili zastopani predstavniki pisane besede gradiščanskih Hrvatov, Madžarov iz Lendave in Novega Sada, Retoromanov ter primorskih in koroških Slovencev.

In zakaj je pravzaprav na Obirskem šlo? Pobudnika srečanja pesnika Valentin Polanšek in Andrej Kokot sta že dalj časa snovala načrt, da bi bilo koristno, da se poleg drugih mednarodnih srečanj sestanejo tudi pisatelji manjšinskih narodov in med seboj razpravljajo o problemih, ki zadevajo besedne ustvarjalce manjšinskih narodov. To pa posebno zaradi tega, ker se na drugih sličnih srečanjih le malo ali pa nič ne govori o problemih pisatelja manjšine. Obirsko srečanje je pokazalo, da je odločitev za organizacijo takega srečanja bila upravičena, saj so že sami naslovi razprav na srečanju dali dovolj povoda za stvarno in hkrati tudi burno razpravo številnih udeležencev. Prvi dan je šlo za problem manjšinske literature s podnaslovom „Ali je književnost manjšinska?" naslednje teme pogovorov pa so bile: „Kaj je večinska literatura?" ter „Pogoji avtorjev v državi, v kateri živijo in ustvarjajo". Drugi dan pa je razprava tekla o stikih ustvarjalcev z narodom, kateremu pripadajo in o manjšinskih problemih kot posrednikih med literaturami.

Med razpravami je bilo vedno spet prisotno vprašanje, ali je pisatelj, ki govori in piše v več jezikih, kot avtor večinskega naroda sploh lahko manjšinski? Tu se je nabrala kopica mnenj in stališč, ki so to delikatno vprašanje osvetlili z raznih zornih kotov. Pokazalo se je, da položaja manjšinca čestokrat ne pomeni pojmovati negativno, kar zadeva njegovo obvladanje več jezikov ter poznavanje več kultur, da pa je njegova usoda majhnosti pereča dovolj, da se je treba ukvarjati s tem, kako literaturo pisateljev manjšinskih narodov posredovati večinskemu in drugim sosednim narodom. Ravno ob tem pa se je najbolj pokazalo, kako potrebno in življenjsko važno je pospeševanje kulture manjšine s strani večinskega naroda. Toda tudi na Obirskem je ponovno prišlo do izraza, da so prav književniki narodnih skupnosti v Avstriji od vseh ostalih najbolj prikrajšani, kar zadeva njihove podpore in poznavanja njihovih del s strani večinskega naroda.

Čeprav se predstavniki manjšinskih narodov posebno iz Jugoslavije in Švice niso pritoževali nad pomanjkanjem, kar zadeva njihove podpore, je vendar tudi z njihove strani bilo slišati o težavah plasiranja njihove literature med večinski narod in preko njegovih meja. Posebno razveseljivo je bilo poročilo predstavnika slovenskega PEN-centra Bogdana Pogačnika, ki je povedal, da je prav njegovi organizaciji uspelo, da so se na letošnjem svetovnem kongresu PEN dogovorili, da bodo v prihodnje posvečali več pozornosti prevajanju in s tem širjenju literature malih in manjšinskih narodov.

Tudi drugi dan je bila razprava nadvse živahna. In spet so se pokazali razni problemi, posebno tistih manjšin, ki nimajo več matičnega naroda ali so od le-tega geografsko precej oddaljeni. Pri tem so posebno prizadeti Retoromani v Švici, ki nimajo matičnega naroda, razen tega pa razvoj njihove literature ovira razcepljenost jezika v dve jezikovni skupini ter številna narečja. Čeprav gradiščanski Hrvati imajo svoj matični narod, se je njihova književnost ustavila na ravni samorastništva prav zaradi tega, ker so se premalo povezovali z matico in imajo zdaj težave glede razvitosti jezika, posebno mladi avtorji, ki skušajo prebiti zid od zaostalosti k sodobnim prijemom umetniškega izpovedovanja. Seveda je tu glavni pogoj znanje knjižnega jezika, za kar pa jim šolstvo na Gradiščanskem nudi le malo možnosti.

Iz vsega nakazanega se je končno pokazalo, da bi pisatelji manjšinskih narodov lahko mnogo prispevali kot povezovalni faktor med raznimi kulturami, zlasti med večinskim in manjšinskim narodom. Tu je bila zanimiva izjava predsednika koroškega PEN-cluba Nowotnija, ki je dejal, da bo v svoji organizaciji napravil vse, da bo slovenska koroška književnost poznana tudi večini v deželi. Sicer pa so udeleženci obirskega srečanja tudi poudarili, da manjšinske ali večinske literature pravzaprav ni, marveč obstoja le dobra in slaba literatura.

Srečanje pisateljev manjšinskih narodov, ki se je odvijalo v gostilni pri Kovaču na Obirskem, je bilo povezano s kulturno prireditvijo v soboto zvečer, ko so se udeleženci predstavili z branjem iz svojih del, medtem ko je Obirski ženski oktet poskrbel za glasbeni okvir. Razen tega je bil na sporedu še izlet na Gosposvetsko polje, kjer so udeleženci spoznali zgodovinski kraj slovenskega naroda.

Pomembnost obirskega srečanja so podkrepili s svojo udeležbo in pozdravi jugoslovanski konzul v Celovcu Alfonz Naberžnik, podžupan občine Železna Kapla-Bela Miha Kuhar in vodja manjšinskega oddelka pri kulturnem referatu koroške deželne vlade višji vladni svetnik dr. Pavel Apovnik. Vsi so srečanju zaželeli dober potek, udeležencem pa prijetno bivanje na Koroškem. Zanimiv doprinos k srečanju je bila tudi razstava knjižnih del koroških slovenskih avtorjev, ki jo je pripravila Slovenska študijska knjižnica v Celovcu, ter predstavitev brošure Vide Obid, ki je v nemščini napisala esej o slovenski literaturi na Koroškem po letu 1945, izdal pa jo je Slovenski znanstveni inštitut v Celovcu.

Prirediteljem gre priznanje za izvedeno srečanje, ki je poteklo tako uspešno, pa tudi Slovenski prosvetni zvezi, ki je srečanje organizacijsko pripravila.

Na Koroškem so gluhi
za sodelovanje med sosedi

V založbi Prugg v Železnem (Eisenstadt) na Gradiščanskem je pred kratkim izšla obsežna in bogato ilustrirana knjiga, ki so jo ob sodelovanju avtorjev iz obmejnih pokrajin Avstrije, Slovenije in Madžarske izdali ob desetletnici mednarodnega kulturno-zgodovinskega simpozija v Modvincih, vsakoletne znanstvene manifestacije, ki jo izmenoma prirejajo v Avstriji, Jugoslaviji in Madžarski. Ta skupna publikacija, ki je plod sodelovanja ob tromeji, nosi naslov „Južna tromeja" in je izšla najprej v nemščini, sledile pa bodo izdaje tudi še v slovenščini, hrvaščini in madžarščini.

Na vsakoletnem znanstvenem srečanju v Modvincih, kjer obravnavajo zgodovinski razvoj panonskih obmejnih območij, se je rodila tudi zamisel o poglabljanju stikov na drugih področjih življenja in dela ljudi teh pokrajin. In sad tega je sedaj publikacija „Južna tromeja", ki obravnava južno Gradiščansko, madžarsko Železno županijo ter severovzhodno Slovenijo in Hrvaško.

Kar pa je posebno razveseljivo: že ob prvem poskusu skupne izdaje publikacije v jezikih štirih sosednih narodov poudarjajo, da bodo v tej smeri nadaljevali, kajti tako sodelovanje naravnost ponuja izdajanje različnih skupnih publikacij, ki lahko pripomorejo k nadaljnjemu zbliževanju obmejnih območij in tamkaj živečih ljudi.

Na panonskem stičišču treh držav se torej danih možnosti medsebojnega sodelovanja že poslužujejo, medtem ko pri nas na Koroškem za take pobude očitno nimajo posluha. Sicer bi moralo biti prav tukaj še mnogo lažje, ko bi manjšina lahko odigrala vlogo posredovalca in mostu — seveda, če na izraze njene tozadevne pripravljenosti ne bi zviška odgovarjali s tm, da jih enostavno preslišijo od vsega začetka ali pa pozneje „pozabijo". Koroški Slovenci smo vsekakor že večkrat dajali pobude in predloge v tej smeri, ne da bi našli razumevanje pri merodajnih dejavnikih. Saj niso bili samo gluhi za izmenjavo ali skupne tovrstne akcije med Koroško in Slovenijo, marveč so postavljali pregrade celo znotraj dežele. Šele ob sedanjem srečanju pisateljev manjšinskih narodov na Obirskem so „odkrili", da obstaja na Koroškem tudi še druga literatura — kakor da ne bi bil njihov Perkonig že pred desetletji obžaloval, da se je po svojh zmotah, „ki so seveda izhajale tudi od lažnih prerokov in sploh po tuji krivdi, odtujil drugi nič manj lepi duši moje domovine . . ."

SEMINAR „UNIVERZA DANES":

Vsak narod ima pravico
do celovite izobrazbe v lastnem jeziku

Konec prejšnjega tedna se je v Dubrovniku zaključil 24. mednarodni seminar „Univerza danes", o katerem smo kratko poročali že v zadnji številki našega lista.

Seminarja so se udeležili predstavniki iz 56 držav Evrope, Afrike, Azije in Latinske Amerike. Osnovna orientacija seminarja je v tem, da skušajo udeleženci doseči večjo odprtost izobraževalnih ustanov glede na potrebe družbenega življenja. Poseben poudarek je bil na tem, da izobraževanja ni mogoče obravnavati kot neodvisen proces z notranjo avtonomijo, ki v marsičem ni povezan z osnovnimi potrebami družbenega življenja — kajti izobraževanje mora biti sestavni del družbenopolitičnih procesov v vsaki družbi.

Ena od bistvenih ugotovitev srečanja je ta, da so velike znanstvene možnosti in veliki znanstveni centri mnogo premalo na razpolago deželam v razvoju in za njihov napredek. Nadalje je bilo poudarjeno, da je danes

nujno potrebno nepretrgano izobraževanje tudi v času zaposlitve; pogoj za tako nepretrgano izobraževanje pa je demokratizacija družbenih procesov in procesov v materialni proizvodnji.

Iz Avstrije so na seminarju sodelovali zastopniki dunajske in graške univerze ter Avstrijske visokošolske zveze, zastopani pa sta bili tudi slovenska in hrvaška narodnostna manjšina v Avstriji. Tajnik ZSO dipl. inž. Feliks Wieser je seznanil navzoče v posebnem prispevku o aktualnih problemih slovenske narodne skupnosti na Koroškem ter hrvaške na Gradiščanskem. Njegova izvajanja so bila simultano prevajana v vse svetovne jezike ter so jih udeleženci s štirih celin z zanimanjem spremljali. Prav tako pa so klubi slovenskih študentov na Dunaju, v Gradcu in v Celovcu posredovali seminarju pismeno poročilo o stanju na avstrijskih univerzah posebej z vidika slovenskih študentov (njihove ugotovitve smo objavili v zadnji številki — op. ured.).

V drugem delu posvetovanja so predstavniki koroških Slovencev in gradiščanskih Hrvatov sodelovali na diskusiji o perečih problemih v svetu. Govor je tekel o palestinskem narodu, o Južni Afriki, o osvobodilnem gibanju Polisarijo, o politiki neuvrščenosti, o Nikaragvi, o dogodkih v Kampučiji in Vietnamu ter o drugih aktualnih problemih.

V tem okviru je član predsedstva SZDL Jugoslavije Bakočevič spregovoril tudi o manjšinski problematiki ter ponovil znano jugoslovansko stališče, da morajo nacionalne manjšine postati enakopravne večinskim narodom in da kot take lahko predstavljajo pomemben most povezovanja med narodi in državami. Opozoril je, da Bolgarija odreka makedonski manjšini nacionalno identiteto in celo poskuša negirati obstoj makedonskega naroda v Jugoslaviji. Glede slovenske in hrvaške manjšine v Avstriji pa je Bakočevič poudaril, da Avstrija še nikakor ni izpolnila člena 7 državne pogodbe in da zato Slovenci in Hrvati še ne uživajo tistih narodnostnih pravic, ki jim gredo po mednarodni pogodbi.

Tako je tudi seminar v Dubrovniku pokazal, kako pomembno je, da predstavniki manjšin sodelujejo na takih in podobnih srečanjih, saj s tem izpolnjujejo neobhodno potrebno in važno nalogo obveščanja mednarodne javnosti o svojem položaju in boju za dosego enakopravnosti.

MED SLOVENCI V ZDA:

DELAVSKI PRAZNIK
v znamenju jubileja SNPJ

V Ameriki praznujejo 1. septembra Delavski praznik in se v to praznovanje vključujejo tudi tamkajšnji Slovenci. Zlasti Slovenska narodna podporna jednota kot največja in napredno usmerjena organizacija Slovencev v Ameriki pripravi vsako leto velike proslave tega praznika. Letos pa je bil Delavski praznik za SNPJ še posebno svečan, saj je bil v znamenju 75-letnice ustanovitve te organizacije. Za to priložnost je izšla tudi posebna izdaja „Prosvete", glasila SNPJ — „v počastitev vseh delovnih ljudi s poudarkom na proslavo 75-letnice ustanovitve Slovenske narodne podporne jednote".

Peter Elish, glavni predsednik SNPJ, je takole opisal razmere, v katerih je bila leta 1904 v Chicagu ustanovljena ta organizacija: Ustanovitev podporne organizacije so v prvi vrsti narekovale ekonomske potrebe. V tistih časih so izseljenci v velikem številu prihajali iz Slovenije, kajti rodna gruda jim ni mogla odrezati dovolj velikega kosa kruha. Upali so, da bodo tu našli boljše življenjske pogoje. Toda kmalu so se prepričali, da Amerika ni dežela, kjer se cedita mleko in med, ulice in ceste pa niso tlakovane z zlatom. Ker so bili Slovenci vajeni težkega dela že od doma, so večinoma brez težav našli delo v novem svetu. Toda delovni pogoji so bili izredno težki; delavci v tistih časih niso imeli nobene zdravstvene zaščite in če je kdo umrl, večinoma ni bilo denarja, da bi poravnali stroške za pogreb. Zato je bila ustanovitev bratske podporne organizacije nujna.

Sicer so že pred ustanovitvijo SNPJ obstojale in delovale podporne organizacije, vendar so bile — kot pravi predsednik Elish — bodisi versko usmerjene ali pod močnim vplivom cerkve in duhovščine. „Tega pa chikaški pionirji niso želeli. Zamislili so si organizacijo, ki bi temeljila na svobodomiselni in demokratični podlagi in s katero bi upravljali sami člani".

V nekaj letih se je Slovenska narodna podporna jednota razvila v največjo slovensko podporno organizacijo v Ameriki. Višek je dosegla pred drugo svetovno vojno, to je v štiridesetih letih, ko je štela 76 tisoč članov in članic; danes ima SNPJ 58.000 odraslih članov in članic, njena društva delujejo po vseh državah ZDA, vrednost zavarovalnin znaša 77 milijonov dolarjev, premoženje pa je ocenjeno na 30 milijonov dolarjev. Mnoga krajevna društva imajo svoje dvorane, kegljišča in pikniške prostore. SNPJ pa ima svoj rekreacijski prostor, kjer so na zemljišču 485 oralov postavili 48 počitniških hišic. Rekreacijski center ima veliko poslopje, kjer so dnevni prostor, kuhinja, jedilnica, velika dvorana za prireditve in več manjših sob, ki služijo različnim namenom. Uredili so tudi 25 arov veliko jezero, ki ima v sredini otoček in spominja na Blejsko jezero z otokom. Urejen imajo tudi poseben prostor za taborjenje in šotorenje, kjer velik paviljon in nekdanje gospodarsko poslopje služita za razne kulturne in družabne prireditve. Velik ponos je etnografska zbirka, kjer so razstavljeni predmeti, ki spominjajo obiskovalce na rodni dom. Sicer pa skoraj ne mine teden, da ne bi bilo prireditve na rekreacijskih prostorih SNPJ, kar dovolj zgovorno priča o razvejani dejavnosti med Slovenci v Ameriki.

Vzgojitelji dijaških domov važen dejavnik za ohranitev manjšine

Uspešno zaključen 8. seminar zamejskih vzgojiteljev v Celovcu

Vsakoletno dodatno izobraževanje mora vzgojitelje v zamejskih dijaških domovih usposobiti ne samo glede pedagoškega dela, temveč mu mora pomagati tudi premagati težave, ki nastanejo zaradi zapostavljanja narodnostne manjšine. Vzgajati mora dijake slovenske narodnosti — ne samo tako, da bodo uspešno končali šole, temveč da bodo tudi samozavestni člani manjšine, ki se znajo uveljaviti v okolju, ki je manjšini sovražno. Takšni so bili zaključki vzgojiteljev za letošnji seminar, ki jim jih je narekovala vsakdanja praksa.

Že osmič so se letos srečali vzgojitelji dijaških domov iz Trsta Gorice in Celovca na seminarju za zamejske pedagoške delavce, da bi se strokovno izpopolnili in izmenjali svoje izkušnje v domovih za slovensko dijaško mladino v zamejstvu. Gostitelj je bilo letos že drugič Slovensko šolsko društvo, ki je organiziralo seminar v prostorih svojega

Dijaškega doma v Celovcu. Prvič je bil seminar v Celovcu leta 1974, tedaj se je zbralo 12 vzgojiteljev. Letos je bilo 19 vzgojiteljev, ki sta se jim pridružila 2 dijaka, ki se bosta verjetno odločila za poklic vzgojitelja. Tri dopoldneve so vzgojitelji razpravljali pod vodstvom pedagoških strokovnjakov iz Ljubljane. Franjo Klojčnik, republiški svetovalec za domsko dejavnost je vodil seminar, diskusije pa so usmerjali in strokovno dopolnjevali pedagogi dr. Vinko Skalar, Tone Skok in Ivan Škoflek.

Vsi udeleženci so bili s potekom seminarja zelo zadovoljni. K temu je prispeval tudi bistveno drugačni potek kot v prejšnjih seminarjih. Letos niso predavali strokovnjaki, temveč so vzgojitelji kolektivno pripravili zastavljene teme in jih predavali, strokovnjaki pa so usmerjali razprave in se pri tem tudi učili od vzgojiteljev, posebno kar se tiče problemov, ki nastanejo zaradi pretežnega italijanskega oz. nemškega okolja. Kakor so ugotovili, so bili pri teh razpravah vzgojitelji enakovredni in enakopravni diskutanti in zato pozdravljajo novi način seminarja.

Vzgojitelji vseh treh domov so poročali o vzgojnih smotrih domov in o poteh njihovega uresničevanja. Na podlagi svojih izkušenj so prišli do skupnega zaključka, da se njihove naloge bistveno razlikujejo od domov npr. v Sloveniji. Okoliščine so težje, ker vzgojitelj nima samo osnovnih pedagoških nalog, nadaljevati mora deloma družinsko vzgojo, posvetiti pa se mora tudi jezikovnemu razvoju dijakov, ki obvladajo večkrat slovenščino le slabo. Vzrok temu je gospodarski pritisk, kateremu so določeni starši izpostavljeni in se ne upajo prijaviti v ljudski šoli otrok k slovenskemu pouku. Se pravi, da so vzgojitelji konfrontirani tudi z narodnopolitično situacijo in z povezano bodočnostjo slovenske mladine, kar jim nalaga posebne naloge.

Obravnavali so tudi vzroke agresivnosti otrok ter potrebo enotnosti vzgojiteljskega zbora pri uresničevanju vzgojnih smotrov. Zelo pomembno je bilo tudi vprašanje bližnjega in širšega okolja, se pravi odnos družine in ostale družbe do dijaka. Pri tem igra seveda pri slovenski manjšini npr. nerazvitost podeželskih področij večjo vlogo, kot v drugih domovih, ki so v mestu, saj večina dijakov prihaja iz kmečkih in delavskih družin. Tako se pozna pri nekaterih dijakih, da matere ne delajo v proizvodnji in se pri njih bolj obdrži staro pojmovanje naloge žena, zato nekateri tudi niso tako samostojni, kot so drugi sovrstniki. Obravnavali so tudi probleme, ki rezultirajo iz dejstva, da doraščajo dijaki v družinah, ki jih sestavljajo člani treh generacij, kar je sicer v jezikovnem oziru prednost, a dostikrat privede do tega, da starejši ljudje z otrokom ne ravnajo kot z enakovrednim članom družbe.

Izkušnje so izmenjavali tudi glede spolne vzgoje ter organizacije prostega časa, ki je npr. v Celovcu deloma omejena zaradi pretesnih prostorov. Razpravljali so tudi o demokratičnem vodenju skupine in o vlogi domske skupnosti.

V dopolnilnem programu so si udeleženci seminarja ogledali mesto Celovec in napravili izlet preko Sel in Kort čez Šajdo v Železno Kaplo. Prvi večer jih je Zveza slovenskih organizacij povabila na večerjo v hotel Korotan, kjer jim je predsednik dr. Franci Zwitter govoril o sedanji narodno politični situaciji, dr. Avguštin Malle pa o položaju manjšinskega šolstva na Koroškem. Navzoče udeležence seminarja je pozdravil tudi konzul Alfonz Naberžnik in jim želel mnogo uspeha na seminarju in v njihovem odgovornem delu. Dan navrh je na večerjo vabil Gospodarski odbor ZSO v hotelu Obir. Za zaključek seminarja je vzgojiteljem in pedagoškim strokovnjakom pripovedoval o partizanskem boju tovariš Karel Prušnik-Gašper. Slovensko šolsko društvo pa je vabilo k Miklavžu v Bilčovs, kjer sta se predsednik SŠD dipl. inž. Franci Einspieler in Ančka Kokot, ki je nosila pretežni del priprav v Celovcu, zahvalila Zavodu SR Slovenije za šolstvo, ki je s svojo strokovno pomočjo omogočil ponovno strokovno izpopolnjevanje zamejskih vzgojiteljev. Posebno sta se zahvalila Franju Klojčniku, ki je bil pobudnik, organizator in realizator, skratka „duša" vsakoletnih seminarjev za zamejske vzgojitelje in ki bo — kakor je zagotovil — tudi v bodoče, čeprav že v službenem pokoju, še nadalje spremljal dejavnost zamejskih domovskih vzgojiteljev.

Zaključnega večera sta se udeležila tudi tajnik ZSO Feliks Wieser in župan Hanzi Ogris, ki sta v kratkih govorih opisala položaj slovenske manjšine oz. bilčovske občine ter izrazila upanje, da se bo uspešno delovanje zamejskih vzgojiteljev še razvijalo naprej.

Naši zadružniki na Goriškem in Tržaškem

Minulo soboto in nedeljo so bili naši zadružniki na dvodnevnem obisku na Goriškem in Tržaškem, kjer so bili gostje tamkajšnjih slovenskih bank ter Slovenskega deželnega gospodarskega združenja. Naše zadružnike sta vodila predsednik Zveze slovenskih zadrug Hanzi Ogris in poslovodeči podpredsednik dr. Mirt Zwitter. To je bilo drugo srečanje med koroškimi in primorskimi zadružniki. Prvo je bilo lansko leto in se je odvijalo na koroških tleh. Takrat so bili predstavniki omenjenih ustanov na dvodnevnem obisku pri nas na Koroškem, kjer so si ogledali več posojilnic, kmečkogospodarskih zadrug in druge zanimivosti. Vzpostavljeni so bili prijateljski stiki, izmenjane pa so bile tudi informacije o delovanju kreditnih zavodov na Primorskem in v naši deželi.

To drugo srečanje je bilo povratno srečanje in je mnogo koristilo poglobitvi medsebojnih stikov in utrditvi medsebojnega sodelovanja. Ob tej priložnosti so imeli naši zadružniki priložnost seznaniti se s stvarnostjo Slovencev v Italiji, to je na Goriškem in Tržaškem. Program obiska je bil zelo izčrpen — gostitelji so se zelo potrudili, da bi čim več nudili. V dveh dneh, ki so bili na razpolago, so naši zadružniki dobili kar dobro sliko, kako delujejo in gospodarijo ter s kakšnimi problemi so soočeni naši rojaki na Primorskem.

V Krminu so si naši zadružniki ogledali slovensko tovarno, nakar so obiskali nekega vinogradnika v Brdih. Ker je za soboto bil predviden obilen program, se niso ustavili v Gorici, temveč so nadaljevali pot v Sovodnje, kjer so obiskali Kmečko banko in Kmečko delavsko posojilnico. V Dobrdobu in v Nabrežini so si ogledali Kmečki obrtni posojilnici. Isti dan je bil v Trstu še ogled Kulturnega doma ter obisk Kmetijske zadruge, nato pa skupno srečanje pri večerji.

Naslednjega dne v nedeljo so se naši zadružniki peljali mimo spomenika bazoviških junakov skozi dolinsko občino do Rižarne. Odtod jih je pot vodila v mesto, kjer so si ogledali Tržaško kreditno banko potem pa so še na Repentabru prisostvovali znani Kraški ohceti. Pred povratkom na Koroško so si ogledali še Hranilnico in posojilnico na Opčinah.

Srečanje s tržaškimi in goriškimi zadružniki je bilo silno zanimivo in poučno ter predvsem koristno, saj je mnogo prispevalo k čim trajnejšemu sodelovanju med Slovenci v Italiji in Avstriji v korist naših skupnih interesov.

Srečanje izseljencev

Zveza slovenskih izseljencev obvešča, da bo imela v nedeljo 16. septembra 1979 s pričetkom ob 14. uri v prostorih gostilne Šoštar v Globasnici svoj

REDNI OBČNI ZBOR
povezan s tradicionalnim
DRUŽABNIM SREČANJEM

Vsakoletni DAN IZSELJENCEV je postal tradicionalno srečanje bivših pregnancev, ki se zberejo, da obudijo spomin na skupno trpljenje v času nacističnega nasilja, hkrati pa zavzamejo stališče k aktualnim vprašanjem slovenske narodne skupnosti na Koroškem.

Poskrbimo, da bo srečanje spet prepričljiva manifestacija naše zvestobe tistim vrednotam, za katere smo bili v najtemnejši dobi naše narodne zgodovine pripravljeni doprinašati velike žrtve. Zato vsi na srečanje — bivši izseljenci in predvsem tudi mladina, ki bo le tedaj mogla nadaljevati delo svojih prednikov, če bo poznala resnico o njihovem trpljenju in boju.

Prisrčno vabljeni bivši pregnanci z družinami, prijatelji in znanci!

Zveza slovenskih izseljencev

Mejni prehod Ljubelj: Ponovno odrekanje pravic in nacionalističen izpad avstrijskega carinika

Minulo nedeljo dopoldne se je na mejnem prehodu Ljubelj ponovno dogodilo (precej časa tukaj ni bilo posebnih težav glede dvojezičnosti), da je avstrijski carinik na zelo grob način hotel odvzeti članu slovenske narodne skupnosti na Koroškem pravico do slovenskega uradnega postopka.

Z vpitjem, grožnjo z aretacijo in ponovnim „Gehts ume zu die Jugos, durt kents eire scheiss Sproch redn, bei uns geht dos net" in „gema, gema, sonst los i di aretiern" je ta mladi avstrijski carinik pokazal kakšna je očividno vzgoja mladih kadrov.

Poslovodeči in po funkciji najvišji uradnik na mejnem prehodu Ljubelj, gospod Haas je po incidentu povedal, da se vedno znova dogaja, da nekateri mladi cariniki nočejo upoštevati službenih predpisov in da jih kršijo. Ob navzočnosti izpadljivega nacionalističnega carinika je poudaril, da lahko vsak član slovenske narodne skupnosti zahteva postopek v slovenščini in da mora carinik to upoštevati.

Znano je, da vedno zopet prihaja do takih in podobnih incidentov. Zato ob tej priliki apeliramo na Zvezno ministrstvo za finance naj vendar poskrbi, da bodo cariniki, ki opravljajo službo na mejnih prehodih Holmec, Jezersko, Ljubelj, Podrožca, Podkoren, in na mejnem prehodu Podklošter spoštovali in upoštevali predpise, ki jih je Ministrstvo za finance izdalo pod šifro GZ. 0-140/7-III/A77- Zulassung der slowenischen Sprache als Amtssprache; Massnahmen im Bereich der Zollverwaltung.

Prizadeti je vložil pritožbo na deželno finančno direkcijo za Koroško in zahteva pojasnila, kako lahko prihaja do takšnih incidentov in kaj bodo pristojne oblasti ukrenile proti osebam, ki povzročajo take incidente.

Pozdravi mladih tamburašev s sinjega Jadrana

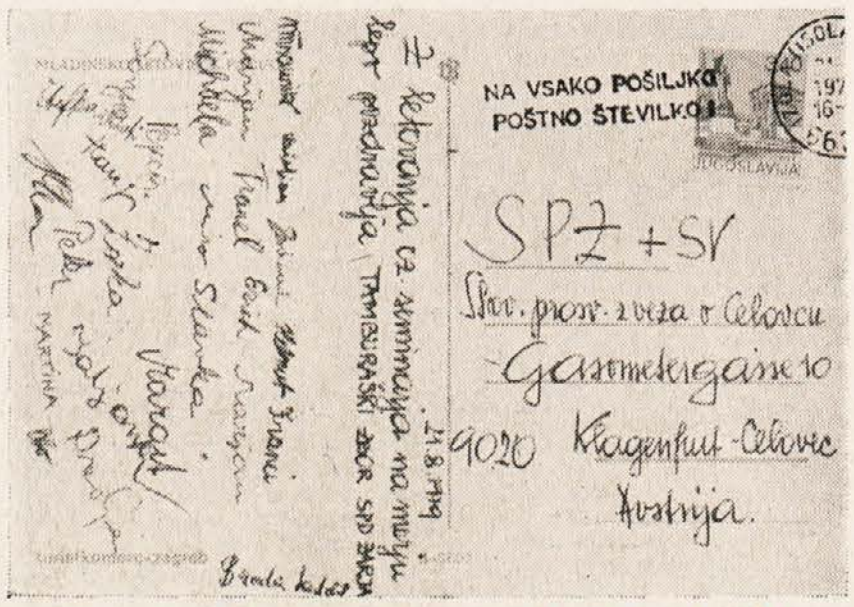

Tamburaški skupini — Slovensko prosvetno društvo „Zarja" iz Železne Kaple in Slovensko prosvetno društvo „Jepa — Baško jezero" iz Loč, ki sta bili na letovanju oziroma na seminarju ob sinjem Jadranu, sta Slovenski prosvetni zvezi in Slovenskemu vestniku poslali razglednici s pozdravi in podpisi. Iskrena hvala za izkazano pozornost.

V zasneženih Karnijških Alpah

Ker so nekateri naši planinci lovci na žige vrhov „poti prijateljstva„ (v obmejnih gorah Furlanije-Julijske Benečije, Koroške in Slovenije) sta nam znana mariborska planinca Tone in Vlado hotela v dveh dneh, ki so nam bili na razpolago (25. in 26. avgusta) pripomagati kar k dvema takšnima „žigoma, to se pravi, da bi „kasirali" kar dva vrhova — Monte Coglians (Hohe Warte) 2780 m (najvišji vrh Karnijskih Alp) in pa Monte Peralbo (Hochweifstein), 2693 m.

Vendar delali smo račun brez krčmarja. V Tolmecu (Italija), kjer smo se ustavili in menjali šilinge v lire, se je zgodilo — našo kolono, bili smo z osebnimi avtomobili, je na nekem križišču raztrgala stranska kolona avtomobilov, ki se je podila proti Avstriji. Prisiljeni smo bili čakati toliko časa, da smo se lahko priključili njihovi koloni. Da bi dosegli tovariše, ki so bili pred nami, smo pošteno pritisnili na plin in se pognali za njimi. Med potjo smo že slutili, da je nekaj narobe, kajti tovarišev ni bilo nikjer. Ker je bil gost promet, se nismo mogli obrniti in smo vozili v koloni naprej do mejnega prehoda

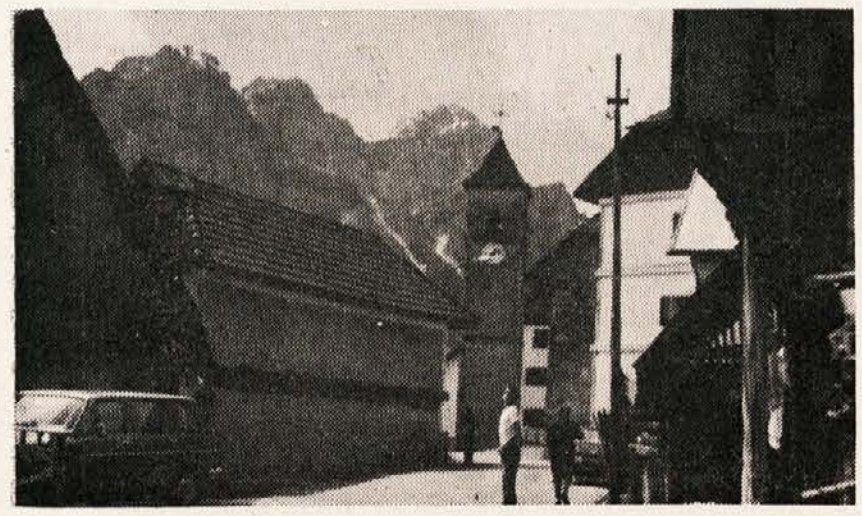

Kotiče (Plöckenpass), se tam na parkirišču obrnili in jo vžgali spet nazaj. Vendar o tovariših še vedno ni bilo ne duha ne sluha. Ker je bil naš sobotni cilj Monte Coglians, smo računali s tem, da so naši tovariši prav gotovo v planinski postojanki Rif. Marinelli, 2120 m, kjer nas čakajo, da se povzpnemo na Monte Goglians. Vendar tudi tam jih ni bilo. To smo zvedeli od nekega vozača džipa, ki se je vračal od koče v dolino (pred kočo namreč ni bilo nobenega avtomobila). Ker je bila zmeda popolna smo sklenili, da ne bomo več iskali tovarišev, temveč se bomo povzpeli do planinske postojanke Rif. Calvi, 2164 m pod Monte Peralbo, kjer smo itak nameravali prenočevati.

Nekaj kilometrov pred Cimasappade, čudovitim letoviškim krajem ob vznožju mogočne Monte Peralbe in drugih lepih vrhov, smo končno zapazili ob cesti fičkota s posadko, manjkal pa je še avtomobil z mariborskima planincema. Po dobri uri čakanja sta se pripeljala, tako da smo bili spet polnoštevilni. Kljub nevšečnostim in zablodam pa smo bili srečni, da smo bili spet skupaj.

Vrhovi gora so bili zasneženi in tudi vreme, ki je bilo zjutraj še slabo, se je v teku dneva popravilo, tako da smo se tolažili s tem, da ko smo že danes imeli smolo, bo pa zato jutri boljše. V koči Fif. Calvi sta nas oskrbnica in njen mož tako prisrčno sprejela in to celo s slovenskim pozdravom „dober dan", da smo bili dejansko presenečeni. Tone in Vlado sta namreč že stara prijatelja te planinske postojanke in njegovega živega inventarja. V posebni sobi, ki so jo nam dali na razpolago in ob odlični jedači in pijači, smo se seveda počutili kot doma in tako smo veselo prepevali slovenske pesmi, ki so pri italijanski planinski publiki v sosednji sobi naletele na dober odmev, saj so z vidnim zadovoljstvom poslušali naše petje.

Naj še povemo, da je oskrbnica z družino avstrijske narodnosti (točno tako se je izrazila), tako da smo z njimi govorili nemško. Kot večina ljudi z območja Sappade, govorijo ti ljudje nemško. Tu gre za Tirolce in Korošce iz Leške doline (Lesachtal), ki so se pred stoletji naselili v teh krajih.

Naslednje jutro nas je močno razočaralo — gosta megla in sneg. Za vzpon na Monte Peralbo ni bilo izgledov. Žalostno smo gledali skozi okno v snežni metež. Medtem ko smo se starejši planinci vdali v usodo, češ se bomo pa kdaj drugič povzpeli na ta lepi vrh, pa mladi niso mirovali in silili gor. To seveda naj ne bo očitek, saj smo bili v mladih letih vsi takšni. Proti poldnevu je nehalo snežiti in tudi megla se je delno razkadila, tako da smo se le odločili za vzpon. Pot nas je vodila preko sedla Pso. di Sessis (2367 m) v smeri proti bližnji avstrijsko-italijanski državni meji, od koder je samo še nekaj ur hoje do St. Lorenzna oziroma do Logove (Lugau) v Leški dolini. Po slabi uri hoje se nam je pridružila gorska stezica iz Avstrije, tako da je možen pristop tudi iz Leške doline. Medtem časom se je vreme spet poslabšalo in začel je naletavati sneg. V megli smo zgrešili pot in zašli nekam v skale, vendar je Tone hitro izvohal pravo smer, tako da je šlo potem vse v najboljšem redu. Po strmem vendar kratkem žlebu smo dosegli greben po katerem smo nadaljevali pot še kakšnih deset minut in pred nami se je iz megle izluščil kipec Marije — vrh Monte Peralbe. Kakor imamo pri nas na vrhovih križe, tako imajo v Italiji navado, da vrhove krasijo z Marijinimi kipi. Ker v megli nismo videli nikamor, se tudi nismo dolgo zadržali na vrhu. Naredili smo samo nekaj posnetkov, žigosali dnevnike vzponov (Monte Peralba je eden izmed 30 vrhov „poti prijateljstva"), pa adijo Monte Peralba. Vračali smo se po isti poti nazaj. Na severni strani pobočja, kjer je potekal naš vzpon, je bilo skoro pol metra snega, medtem ko je bil greben in vrh zelo spihan. Toliko snega v mesecu avgustu je seveda nekaj nenavadnega. Po povratku v kočo se je kot nalašč začelo vreme boljšati in ko smo se vozili proti domu je sonce prijetno grelo in obsevalo bleščeče vrhove zasneženih gora. Domov smo se vračali preko Kotiškega prelaza in skozi lepo Ziljsko dolino.

Na zaključku ture smo bili vsi enih misli, da se bomo še vrnili na ta vrh, vendar ob lepem vremenu. Posebna zahvala velja odličnima poznavalcema Karnijskih Alp Tonetu in Vladotu iz Maribora, ki sta samo nam koroškim slovenskim planincem na ljubo vodila skupino v te kraje in nam s tem naredila veliko uslugo in veselja, hkrati pa sta nas seznanila s čudovitimi ljudmi v osebah oskrbnikove družine v koči Rif. Calvi.

V splošno informacijo naj še povemo, da je Monte Peralba v normalnih razmerah kljub njeni višini lahko pristopna gora. Vzpon na njo toplo priporočamo, pri tem ne pozabite obiskati prijazne in gostoljubne koče Fifugio Calvi.

Udeleženec izleta

Čajna - predvajanje slovenskega filma

V petek 31. avgusta je Slovensko prosvetno društvo „Zila" v Bistrici na Zilji vabilo na predvajanje slovenskega filma, Miška Kranjca „Povest o dobrih ljudeh". Pred predstavo tega filma v kinodvorani na Čajni, je predvajalec pokazal še „Ziljsko štehvanje" (film je bil posnet v Zahomcu pred več kot dvajsetimi leti). V filmu so prikazane priprave za štehvanje. Štehvanje v Zahomcu in v ostalih krajih Zile je bogat kulturen zaklad Slovencev na Zilji, ki opisuje stare običaje Ziljanov. Na Zilji sta „Rej pod lipo" in „Vasovanje" še v celoti ohranjena. Mladina goji to, kar so stoletja gojili njih predniki. Ob vsakem takem štehvanju čuti človek tisto domačnost, ki je tipična za ziljske kraje. Pesem in plesi so opis in izraz notranjega počutja ljudi v krajih, iz katerih je vsa ta kulturna dobrina zrasla in še raste. Ziljane poznamo kot vesele, prepevajoče, odprte ljudi. Zahvala naj velja vsem tem, ki gojijo to kulturo in s tem bogatijo kulturno plat dvojezičnega ozemlja.

Glavni film „Povest o dobrih ljudeh" pa opisuje lepote prekmurskih krajev in življenje na kmetih. Film obravnava družinski problem, kjer ljubezen peša in nazadnje razpade. Tudi ta film je namenjen tako starejši kokar tudi mlajši generaciji. Film je zelo pritegnil publiko. Saj so bili vsi zelo navdušeni nad njegovo vsebino. Za zimske mesece ima Slovenska prosvetna zveza predvidenih še več slovenskih filmskih predstav. Obisk le-teh bo vsekakor koristen doprinos k širjenju slovenske besede med ljudstvom. Oba filma je dala na razpolago Slovenska prosvetna zveza v Celovcu.

Ob tej priložnosti naj še opozorimo, da bo v nedeljo 9. septembra v Zahomcu „Ziljsko štehvanje", na katerega so seveda vsi prisrčno vabljeni.

Občina Železna Kapla za obmejna prehoda Pavličevo sedlo in Luža-Kropivna

Kakor smo že poročali v našem listu je želja prebivalstva Železne Kaple in Globasnice ter obmejnega prebivalsta onstran avstrijsko-jugoslovanske meje, to je obmejnih občin v Sloveniji, da se obmejni prehod Pavličevo sedlo usposobi in prekvalificira v meddržavnega in da se na območju Luža-Kropivna uredi nov mejni prehod med Avstrijo in Jugoslavijo.

Na zadnji seji občinskega odbora v Železni Kapli pod vodstvom župana Josefa Lubasa so med drugim razpravljali tudi o tem problemu in prišli do pozitivnega stališča, da je treba želje prebivalstva upoštevati in da bodo vprašanje obeh obmejnih prehodov — Pavličevo sedlo in Luža-Kropivna posredovali mešani komisiji za obmejno sodelovanje med SR Slovenijo in republiko Avstrijo, ki bo zasedala v jeseni v Železni Kapli.

Klub slovenskih študentov na Dunaju vabi študente, dijake in maturante na

POČITNIŠKO SREČANJE

ki bo v petek 7. septembra 1979 ob 9. uri pri Miklavžu v Bilčovsu.

Teme: priprava za jesensko klubsko delo, pereča vprašanja slovenske narodne skupnosti, kaj pravita osrednji organizaciji!

Odbor

Tamburaški zbor SPD „Zarja" na letovanju

Tamburaši iz Železne Kaple so od 20. do 27. avgusta bivali v Mladinskem letovišču Pacug na morju. Spremljali so jih tajnik „Zarje" Miha Traunik, tovarišici Štefka Vavti in Bredica Sadolšek ter glasbena učitelja Hanzi Gabriel z Dunaja in Oto Wutte.

Letovanje povezano s seminarjem je omogočila občina Ljubljana Vič-Rudnik, ki že dalj časa goji uspešne stike z društvi na Koroškem. Za organizacijo in vso naklonjenost se je na poslovilnem večeru zahvalil tajnik Zarje in sicer Slovenski prosvetni zvezi v Celovcu ter tovarišem podpredsedniku KS Dobrova Otorepcu Binetu, članici občinske zveze DPM Mileni Malovrh in podpredsedniku skupščine občine Antonu Bregarju, ki je bil tudi uvidevni vodja izmene začasa letovanja Kapelčanov. Poleg razvedrila in kopanja so bile na sporedu tudi dnevne vaje, tako, da je tamburaški zbor v tem tednu dvojno pridobil. Zato seveda gre zahvala obema učiteljema, še posebej tovarišu Gabrielu, ki je imel z mladino veliko dela in je priskrbel tudi notni material.

Teden na morju je kaj hitro potekal.

Po dolgi vožnji smo dospeli v Mladinsko letovišče Pacug še pravočasno, da nismo zamudili kosila. Upravnik je naši skupini dodelil največjo hišico „Jelovico" in vsak si je poiskal in uredil svoj kotiček.

Življenje je bilo treba organizatorično urediti in zato smo se ravnali kar po domskem redu. Bilo je časa za vse: Po vstajanju ob sedmih in zajtrku, smo ob pol devetih prvič vadili medtem je hodila po naselju komisija, ki je ocenjevala red in čistočo po hišah. Pred našo je menda stala vedno polna košara smeti in tako je bilo treba odtegniti točke. Po malici smo se kopali do kosila. Hrana je bila izvrstna pa tudi izdatna, poleg tega so pridna dekleta za nas zelo vestno skrbela.

V topli morski vodi in s trebuhi na soncu je mineval popoldan, nakar je spet teknila večerja. Dan pa smo zopet zaključevali z vajami na bisernicah, kontrasicah, bračih, bugarijah in berdah, posebej ali v zboru. Ko so v drugih hišicah že dremali, smo mi šele pospravljali naše instrumente. Tudi smo se spoznavali s številnimi drugimi otroci, na poslovilnem večeru, pa smo jim — in seveda vsem njihovim tovarišem — lepo zaigrali, kajti naučili smo se veliko novega. Ker vreme ni ustrezalo in smo itak vsi že znali plavati, smo se podali na izlet v Piran, da si kupimo spominčke in darila za naše domače. Zelo zanimiv je bil tudi ogled akvarija in prijetna vožnja z ladjo. V Piranu in grede domov smo seveda pridno lizali sladoled, ki ga v našem naselju ni bilo. Pa kljub temu se nam jih je nekaj prehladilo, dva pa je morala zdraviti sestra celo v postelji. Ko se je vreme konec tedna še poslabšalo, je dobro razpoloženje nekoliko upadlo. Vendar v ponedeljek je spet sijalo vroče sonce, tako da so nekateri vzeli kopalke še enkrat iz že pripravljenih kovčkov. Ta dan smo namreč po kosilu odpotovali. Za nami in za drugimi skupinami pa je prišla že naslednja izmena, živžav se je spet pričel. Nas je avtobus z malo zamudo srečno pripeljal nazaj v Železno Kaplo. Prav lepo in koristno je bilo — zato vsem, ki so omogočili to bivanje — prav lepa hvala.

OBIŠČITE
Werner Bergovo razstavo
V PLIBERKU

Legendarnega „Serajnika" ni več

Prešnjo sredo smo spremili k zadnjemu počitku na šentjakobsko pokopališče Lojza Baumgartnerja. Rojen je bil leta 1900, tako, da bi lahko drugo leto obhajal 80-letnico.

Vest, da je umrl Lojz Baumgartner, nas je vse, ki smo ga poznali težko prizadela, saj je bil splošno priljubljena osebnost ne samo doma temveč daleč preko meja koroške dežele. Bil je aktiven na narodnem in kulturnem področju, kjer se je posebno odlikoval v Miklovi Zali — sloves legendarne osebe pa je dobil kot „Serajnik". To vlogo je igral tako odlično in to več desetletij, da tako originalnega Serajnika še nismo videli oz. slišali na vsem slovenskem kulturnem prostoru.

Pokojni Lojz Baumgartner izvira iz znane Primkove družine v Gorinčičah. Njegov pred leti umrli brat Mihej je bil aktiven narodno-političen delavec in dolga leta predsednik šentjakobske posojilnice. Pred kratkim pa je umrl tudi drugi Lojzov brat v Splitu, kjer je našel svojo drugo domovino, ko je po plebiscitu moral zbežati pred nemškimi nacionalisti iz svojega rodnega kraja. V drugi svetovni vojni je bila Mihejeva družina izseljena oziroma pregnana iz rodne zemlje, Lojz pa je moral v nemško vojsko v Francijo, kjer pa je hitro navezal stike s francoskim odporniškim gibanjem. Ko se mu je nudila prilika, da je prišel domov, se je priključil partizanom. Za zasluge v protifašističnem boju in za republiko Avstrijo je prejel jugoslovansko in avstrijsko visoko odličje.

Pokojni Lojz, ki je bil z narodnim življenjem povezan vse življenje, je tudi z veliko simpatijo spremljal solidarnostno gibanje v Avstriji in ga tudi gmotno podpiral. Čeprav je bil „samo" navaden delavec, je bil izredno načitan in ratzgledan ter zvest bralec Slovenskega vestnika, skratka napreden element. Nikoli ni tiščal v ospredje, vendar pa je bil tih steber slovenstva v domačem kraju ter mož, ki je tudi v najtežjem času zgodovine koroških Slovencev vedel, kje je njegovo mesto. To je ob odprtem grobu poudaril tudi predsednik Zveze koroških partizanov Karel Prušnik-Gašper, ko je dejal: . . . „kot partizan in vojak proti zločinski tiraniji Hitlerjeve Nemčije, si pokazal tistega moža, ki je spoštovanje in ljubezen do svojega naroda pokazal tudi v dejanjih in to takrat ko je bilo to najtežje". Zaključno se je tovariš Gašper v svojem in v imenu ostalih soborcev, ki so ga poznali poslovil od pokojnega in obljubil, da ga bodo ohranili v nepozabnem spominu. „Naj ti bo tá, od partizanskih tovarišev, ki tukaj počivajo rodna zemlja, zemlja Miklove Zale, lahka poslednja postelja počivanja po trudopolnem življenju".

„Lojz v svoji legendarni vlogi Serajnika"

Ob odprtem grobu sta se od pokojnega Lojza še poslovila občinski odbornik Mihej Antonič in predsednik domačega prosvetnega društva „Rož" Janežič.

Pokojnega Lojza Baumgartnerja bomo ohranili v častnem spominu, težko prizadeti ženi Ančki izrekamo naše globoko sožalje.

Mutec Oti

Mutca Otija smo poznali vsi otroci. Oprt ob steno hiše je po cele dneve postajal na gornjem koncu našega trga in se dobrodušno smejal s stoterimi gubicami svojega prezgodaj ostarelega obraza.

Prosil ni nikdar. Bil je iz dobre hiše, spodobno oblečen in zmerom pokrite glave. Če mu je kdo iz nevednosti ali usmiljenja ponudil kak dar, je denar vselej odklonil. Vzel je le kak priboljšek, posebno rad je jemal sladkorčke, ki jih pa ni vtaknil v usta, temveč v žepe med raztresen tobak. Sam res ni nikdar prosil vbogajme.

Rad je opazoval življenje na našem trgu. Po ves dan so vozili okoliški vozniki vprege skozi mesto. Ob semanjih dneh so prihajale kmetice, kmetje so prignali živad in pričela se je živahna kupčija, katero je mutec nemo zasledoval.

Poznal je po videzu skoraj vse sejmarje, ki so prazni, z verigami obešenimi preko ramen, svečano stopali po trgu, da v krčmi onkraj Krke znova potrdijo sklenjeno kupčijo. Poznal je meščane in vedel, kdaj bo pot pripeljala koga mimo. Ob enajstih se bo primajal profesor in zavil k „Turčku", ko bo na Kapitlju odzvonilo poldne, se bo iz šole vsula gruča razposajenih šolarjev, pretepajoč se s torbami, dokler se ne bo ustavila sredi trga pred Friškarjevo stojnico. Segala bo v raztrgane žepe hlačnic, da zapravi zadnji krajcar, ki ga bo staknila. Le vsake svete čase je zabredel kak tujec v mesto. Temu je Oti sledil s sovražnim pogledom, kajti ni mu bilo po volji, da bi se enoličnost njegovega mesteca le za troho spremenila.

Posebno rad je opazoval otroke pri igri. Sledil jim je z očmi, ko so se šli „prfoškat", in napeto čakal, ko so preštevali:

Enkati, penkati, cukati me,
avle, pavle, domine . . .

Ves čas je vneto sodeloval z njimi in trepetal za vsakogar, če bo pravočasno smuknil iz svojega skrivališča.

Tako so mu potekali dnevi in mutec bi ne bil nikomur v napoto, če se ne bi razposajena mladež čestokrat spravila nadenj.

Mali otroci smo se mutca na svoj način bali, ker so nas doma strašili, da nas bo „mutec vzel", če ne bomo pridni. Starejši pa so vedeli, da je mutec pohabljen in da se je s svojimi zveriženimi nogami jedva privlekel do mesta, kjer je stal. Saj se je moral z obema rokama spotoma oprijemati zidovja, da se je stežka pomikal naprej.

Prav tako so mu večji otroci večkrat neusmiljeno nagajali. Vedeli so, da se mutec ne bo mogel pognati za njimi. Zasramovali in dražili so ga toliko časa, dokler ga niso do kraja raztogotili. V svoji nemoči je pričel žugati s pestmi in presunjeno rjoveti. Mu, mu, mu, je bilo vse, kar je prišlo iz njegovih ust.

Bolj se je mutec jezil, bolj so ga paglavci dražili. Na njegovo vpitje se je resda kajkrati prikazal na oknih ali na vratih bližnjih hiš jezen obraz prebivalca, ki je zmerjal podivjance in jih odganjal stran. Če besede niso zalegle, jih je polil še z vedrom vode, da bi jih prepodil.

To je navadno zaleglo, da so se oddaljili, a v svoji razposajenosti so ga potem od daleč začeli obmetavati z blatom in kamenjem, dokler niso ubogemu mutcu od same jeze privrele pene na usta.

Zares se je mutec oddahnil šele takrat, ko se je v opoldanski sopari izpraznil razgreti trg. Bil je edini, ki je vztrajal na svojem mestu. Buljil je v prazno predse in čakal, da bo v hladnejših urah trg spet oživel.

Nekega jutra pa mutec ni več stal sam na vogalu hiše. V rokah je držal vrvico z navezanim psičkom.

Odslej je imel zaveznika, če so ga fantje dražili. Psiček je lajal in se zaganjal vanje, da bi jih prepodil. Res da ga je mutec komaj zadržal. Psiček ga je vlekel s takšno silo, da ga je neredko zvrnil po tleh. Stežka se je revež spet skobacal na noge in si z robom rokava brisal prah s pobitega obraza.

To je bil seveda nov povod, da so ga pobalini pričeli znova zasmehovati. Skakali so mu pred nosom, ga cukali za rob suknjiča in ga izzivali:

„Mojster mutec, mojster mutec, al' še spiš, al' še spiš?" so prepevali ter se skokoma oddaljevali, dokler ni pasje lajanje in mutčevo obupno vpitje spet privabilo dobre ljudi, ki so mu prišli v pomoč.

Kljub temu ni mutec spremenil svojega življenja. Dan za dnem je prihajal na trg. V deževju je vedril pod oboki starinske hiše, ko pa je posijalo sonce, se je pomaknil na svoj običajni prostor. Vselej ga je spremljal njegov zvesti psiček.

Nekoč pa je mutca zadela nesreča. Ker je bil od rojstva tudi gluh, ni slišal, ko je neko jutro nenadoma izza vogala privozil velik kamion, naravnost v njegovega psička. Na mestu je obležal mrtev in malo je manjkalo, da niso kolesa strla tudi njega.

Sprva mu je od groze okamenel obraz. Ko pa je spoznal, kaj se je zgodilo, je malodane ponorel od žalosti. Snel je z glave svoj klobuk, ga metal ob tla, ga spet dvignil in vrgel, in zraven obupno tulil svoj mu, mu . . . Sto in stokrat je ponovil isto in debele solze so mu v potokih polzele prek lic.

Na njegovo v srce segajoče rjovenje se je na trgu zbrala množica ljudi. Tolažili so mutca, kot so vedeli in znali. Dolgo je trajalo, dokler ga niso ukrotili in s silo zvlekli domov.

Od tega dne ni bilo mutca Otija več na spregled. Šele pomladno sonce ga je spet zvabilo na staro mesto.

Zdaj je bil videti še bolj zverižen in ubog. Nihče mu ni mogel brez sočutja pogledati v oči. Nobenega glasu ni dal več od sebe in nikomur se ni več nasmejal.

Še otrokom se je smilil, ker so poznali njegovo žalostno povest. Niso mu nagajali in tudi kamenja niso več metali vanj. Pa tudi če bi ga — mutec se odslej ni zmenil za nobeno stvar na svetu. Stal je naslonjen ob zid kakor kip iz pradavnih časov in čakal.

Vera Albreht

Pametne misli

- **Laž cvete, le sadov ne daje.**
- **Drugemu zmeraj odpuščaj, sebi nikoli.**
- **Marljivost je mati dobre sreče.**
- **Ne govori o svojem uspehu pred človekom, ki ni uspel.**
- **Nobena stvar ni pretežka za mladino.**
- **Obvladuj svoje strasti, da ne bodo obvladale tebe.**
- **Kdor prizanaša hudobnemu, škoduje dobremu.**
- **Mladost, ki je postala modrejša z učenjem, je več vredna kot razumna starost.**
- **Sovraštvo pogosto močnejše povezuje kot ljubezen.**
- **Tudi ljudje s kratkimi nogami daleč pridejo.**

Kdo hoče?

Zamenjam:
sosedove mačke
za znamke in značke,
pohojene tepke
za športne nalepke,
razpraskane šipe
za kavbojke, stripe,
tri neme piščalke,
za dobre kotalke,
vse pajke z mansarde
za žogo, petarde.

Le cvek iz računstva
odstopim zastonj,
ga nič ne pogrešam,
brž pridite ponj!

Ne bom

„Ne bom," ji rekel Janezek, ko ga je mama poprosila, naj ji pomaga pomiti posodo. „To je dolgočasno."

„Ne bom," je rekla mama, ko jo je očka zaprosil, naj mu pripravi sendvič za v pisarno. „Kar sam si ga naredi."

„Ne bom," je rekel očka, ko ga je mama poslala v klet po drva. „Vsega imam čez glavo."

Potem je rekla trava: „NE BOM več zelena. Naj bo zelen, kdor hoče."

Tudi cvetje se je uprlo: „NE BOM več dišalo. Zakaj naj samo jaz dišim, vse naokrog mene pa smrdi?"

„Tudi jaz NE BOM več pihal," se je oglasil veter. „Vsak naj se sam popiha, če mu je vroče."

Stroji v tovarnah in vozilih so rekli: „Vsega smo siti. Naj dela, komur se ljubi."

Zemlja se je nehala vrteti: „NE BOM se več vrtela. Kar vrti se mi v glavi."

„Če je tako, bom pa še jaz zaprlo svoj sončnik luči in NE BOM več grelo," je reklo Sonce. „Saj nisem neumno."

Tako ni bilo več dneva in je nastala globoka noč. Nihče ne ve, kako dolgo je trajala. Sončni sistem se je spremenil v ledenik.

„Glej, je rekel prebivalec nekega daljnega planeta svojemu sosedu po nekaj tisoč letih teme na Zemlji, „naši sosedje imajo zdaj ledeno dobo. Dajva, popraviva sončni sistem, namaživa mu ležaje in ga spraviva v tek."

Prebivalci daljnega planeta so naredili, da je Sonce spet zasijalo, da je zazelenela trava, da so zapele ptice in zadišalo cvetje.

Spet se je obudilo življenje.

„Kaj se je vendar zgodilo?" so se vprašali Zemljani, ko se je vrnilo življenje.

Spoznali so, da se je vse to pripetilo zaradi besedice: NE BOM. Za kazen so jo vrgli iz družbe besed. Na vrat na nos je zletela iz besednjaka.

Uporabljati se je smela samo v dveh primerih. V stavku: NE BOM hudoben in NE BOM jezil mame.

Očetovo srce

V planinski vasici je v samotni hiši prebival deček. Oče se mu je bojeval v partizanih, mater so sovražnikovi vojaki odgnali v taborišče.

Deček je živel sam. Mogoče nikoli več ne bo videl očeta in matere. Kadar se je tega spomnil, je sredi noči glasno zajokal. Deček je poslušal, kako je v staro streho pljuskal jesenski dež, kako je divji veter majal hišo in stresal šipe v oknih. Potem je sanjal o materi; hrabrila ga je, naj bo močnejši od trpljenja, ki ga prinaša vojna. Spominjal se je očeta, ki mu je ob slovesu dejal: „Če bo prišel mimo ranjenec, daj mu vode in previj mu rane . . . Če bo vojak zašel, pokaži mu pot . . ."

Tako je deček iz dneva v dan životaril v svoji kočici ter si sam pripravljal hrano. Cele noči ze trepetal v strahu, zavit v odejo je posedal ob ognjišču. Ko ga je premagal spanec, je zasanjal o materi, ki jo kliče v jesensko tišino: „Mama, pridi . . ." Ko se je potem prebudil, je v bolečini spoznal, da je mati daleč, daleč . . .

Deček je imel dva prijatelja, ki ga nista zapustila. Stari maček mu je grel posteljo ob ognjišču in je bil njegov zvesti spremljevalec. Redno se je umival, spremjal je vsako dečkovo kretnjo in ga božal s svojim mehkim repom. In na vogalu hiše je ležal pes Zeja, skrbni zvesti čuvaj; še ptica s planine ni poletela mimo njegovega budnega pogleda. Dobro je poznal sovražnike in prijatelje. Tako ni nikoli lajal na partizane, sovražnike pa je razločil že na veliko daljavo.

In tako si je neke noči deček pripravljal posteljo, maček mu je predel med nogami, ko je nekdo previdno potrkal na vrata. Deček je prisluhnil. Zazdelo se mu je, da je veter butal v vrata. Trkanje se je ponovilo. Deček se je prestrašil. Kdo tava tako pozno skozi temačno vetrovno noč?

„Kdo je?" je vprašal deček.

„Odpri, ne boj se!" je zaslišal slaboten človeški glas.

Deček je odprl vrata. V svetlobi ognja, ki je še trepetal na ognjišču, je zagledal partizana, onemoglega, raztrganega, s puško čez ramena in z dvema palicama v rokah. V očeh se mu je nabralo trpljenje. Po levi nogi mu je polzela kri.

„Deček, ranjen sem . . . Sprejmi me . . . Želim si samo požirka vode in malo toplote ob ognju . . . Ne morem dalje . . . Rane me premagujejo . . . Moč mi je opešala . . ."

„Od kod si ranjenec?" ga je pritajeno vprašal deček.

Partizanu je bila všeč dečkova skromnost, povedal mu je: „S Titovega bojišča . . . A kje imaš starše?"

„Oče je v partizanih . . . Mamo so odpeljali v taborišče . . . Sam živim . . ."

„Nimaš nikogar drugega?"

„Nikogar. Ne brata in ne prijatelja . . . Odloži puško, vojak. Lezi k ognju, da ti previjem rane."

Deček se je spomnil očetovih besed. Zdaj se mu ponuja priložnost, da jih izpolni.

„Če bo prišla mimo sovražnikova izvidnica, bova izgubljena oba," je pripomnil partizan. „Bolje bo, da čimprej odidem dalje, da se ne bi še tebi kaj zgodilo."

„Ne, ne, ne boj se! Moj pes zavoha sovražnika že na daleč . . . Če bi se kdo prikazal, te bom skril v jamo za krompir," je rekel deček.

Ranjenec se je malo odpočil. Deček mu je previl rane.

Znenada je pred hišo zavil pes, ko da ga nekdo udarja po zobeh.

„Mogoče so Nemci! Takoj se moraš skriti!" je rekel deček in potisnil partizana v skrivališče, ki ga je imel ob ognjišču.

Komaj je mali gospodar zakril jamo, že so v kočo vdrli mokri in mrki tujci.

Bila je nevihta in niso hoteli dalje, pa so prenočili kar v koči. Komaj pa se je zdanilo, so odšli dalje, deček pa je pomagal ranjencu, da je spet prilezel iz jame.

Dolgi mesec je deček zdravil ranjenega partizana. Ko si je opomogel, se je partizan odpravil dalje, da bi poiskal svojo četo. Ko se je poslavljal od svojega malega prijatelja, mu je pokazal uro in mu dejal: „To uro sem dobil v dar od svojega najboljšega tovariša partizana. Bil je junak. Ko mi je umirajoč izročal uro, me je zaprosil, da jo dam samo njegovemu sinu, če ga kdaj srečam, ali pa prijatelju, ki bi mi v vojni rešil življenje . . . In ker nisem mogel najti njegovega sina, podarjam to uro tebi, ker si ti, deček, moj rešitelj . . ."

Deček je zmedeno pogledal ranjenca in polglasno izgovoril: „To je vendar očetova ura! Saj si vendar našel njegovega sina! Hvala ti, dragi vojak . . . Naj mi odslej ta ura bije v samoti namesto očetovega srca . . ."

Življenjske navade Slovencev

v ogledalu podatkov znanstvene ankete

Glede zadovoljevanja materialnih potreb so raziskovalci ugotovili, da je žeja po predmetih trajnejše rabe postala že množična. Pri tem velja opozoriti, da velja potrošniško zanimanje predvsem kupovanju gospodinjskih strojev, avtomobilov in televizorjev, veliko manj pa predmetom umetniške vrednosti. Sicer pa naj govorijo zbrani podatki:

Žeja po materialnih dobrinah

Pralni stroj ima med 10 slovenskimi gospodinjstvi 9 družin, 87 % gospodinjstev ima hladilnike, dve tretjini imata šivalne stroje in sesalnike za prah, hladilne skrinje pa si je nabavila že skoraj polovica družin. Sorazmerno redki so stroji za pomivanje posode — ima jih le 7 % gospodinjstev. Avtomobili so postali že skoraj nekakšni statusni simbol: imajo ga tri petine vseh anketirancev in večina tudi pridno skrbi, da model ne „zastara". 68 % anketirancev ima črnobele, 22 % pa barvne televizorje in v celoti je mogoče prav televizorje šteti med najbolj številčne predmete trajnejše rabe v Sloveniji. Veliko manj so razširjeni predmeti umetniške vrednosti: slike ima 21 % anketiranih družin, pri glasbilih pa je odstotek še nižji, namreč 17%. Ob zadovoljevanju materialnih potreb je treba opozoriti na močno usmerjenost v individualne gradnje ali obnavljanje hiš. Večina ljudi, zajetih v anketni vzorec, prebiva v zasebnih hišah in stanovanjih (polovica v lastnih hišah), v najemniških stanovanjih jih prebiva le ena četrtina.

Za zadovoljitev želja po materialnih dobrinah je seveda treba varčevati drugod in podatki kažejo, da varčuje Slovenec prav pri tistem, kar naj bi omogočilo pravi, popolni standard in s tem tudi kvalitetnejši življenjski stil. Varčuje takole: najraje (49%) se odreče izletom, dolgim vožnjam z avtomobilom in zabavi; 45% jih je pripravljenih zaradi novega avta ali stroja v gospodinjstvu stiskati pri hrani in obleki; pri dopustih in potovanjih varčuje 29%; 16% pa bo skušalo manjkajoči denar privarčevati z občutno manjšim obiskom kulturnih prireditev in manjšim nakupom knjig.

V prostem času se — kakor kažejo podatki — večina Slovencev ukvarja z gospodinjskimi opravili, in sicer kar 64% in od teh polovica več kot 3 ure na dan, medtem ko 57 % prisoja največ pomena v prostem času negi in vzgoji otrok. Dopolnilnemu, honorarnemu delu se posveča okrog 20 % anketirancev. Poleg kmetov se z obdelovanjem zemlje in vrtov po dve uri dnevno ubadata dve petini prebivalcev. Toda samo 14 % porabi prosti čas za dopolnilno šolanje in izobraževanje. Če bi Slovenca vprašali, kaj najraje počne, kadar ima nekaj časa zase, bi povedal — kar v 94 % primerov — da obožuje obiske prijateljev in sorodnikov in da mu ni žal ne časa ne poti do družinskega klepeta in nekaj uric „med svojimi". Takoj za obiski pa so na vrsti gostilne, kajti vanje zahaja v prostem času več kot 60 % Slovencev.

Zadovoljevanje kulturnih želja

Svojim kulturnim željam zadovolji večina Slovencev (87 %) samo tako, da zvečer sede pred televizor ali vključi radio. Pri tem so najprivlačnejše oddaje, ki kulturno najmanj bogatijo: nadaljevanke, filmi in drame; za zahtevnejše, kritične oddaje ni ne posluha ne zanimanja. Le prvi televizijski dnevnik je tu „častna izjema"— gleda in posluša ga redno 84% Slovencev. Tudi bralna kultura nikakor ni zadovoljiva: 44 % anketirancev v zadnjem letu ni prebralo niti ene knjige in le 21 % jih je prebralo več kot 6 leposlovnih del. Tri četrtine Slovencev sploh ne obiskuje knjižnic in tudi pri branju častnikov in revij ne zaslužijo hvale. Med kulturne dejavnosti, ki se jim Slovenci posvečajo s „srednje velikim deležem", je obiskovanje filmskih predstav (28 %) in poslušanje glasbe; podatek, da 52 % anketiranih v kino sploh ne zahaja, je po svoje presenetljiv.

Vsa druga kulturna udejstvovanja že sodijo med nemnožična, osredotočena so v glavnem na ozek in bolj ali manj stalni krog udeležencev. Tu gre predvsem za obiskovanje gledaliških predstav, likovnih razstav, muzejev in galerij. 44 % Slovencev na primer omenja, da v gledališče ne hodi; 35 % jih lani ni videlo niti ene predstave. Nobene likovne razstave ni doslej obiskalo 46 % anketirancev in 76 % jih ni kupilo še nobenega likovnega dela. Stalne zbirke lastne stanovanjske hiše. Ta sloj ima tudi največ lastnikov počitniških hišic. Vsekakor pa je ta plast v največji meri potrošnik avtomobilov, gospodinjskih strojev in tudi barvnih televizorjev. Ta sloj kupuje dražje, boljše reči in tudi ne varčuje pri primarnih potrebah, hrani in obleki. Dejavnosti tega sloja v prostem času so specifične: bolj kot druge kategorije se ukvarja z vzgojo otrok, lastnim izobraževanjem in družbenopolitično dejavnostjo ter se posveča bolj zahtevnim kulturnim dejavnostim, tistim, ki jih imenujemo nemnožične — gledališče, likovne razstave in podobno.

Na vprašanje, kakšen je slovenski standard oziroma življenski stil povprečnega Slovenca, je skušala poiskati odgovor anketa raziskovalnega inštituta fakultete za sociologijo, politične vede in novinarstvo v Ljubljani. Anketa je zajela okrog 2000 ljudi, in sicer po regijah in slojih glede na izobrazbo ter kvalifikacijo. Z ugotavljanjem, v kolikšni meri zadovoljujejo Slovenci svoje materialne potrebe, s kakšnimi dejavnostmi se uktvarjajo v prostem času in kaj so pripravljeni storiti za svoje rekreacijsko in kulturno življenje, ni toliko želela prikazati opis povprečnega življenjskega stila, marveč je njen osnovni namen bil ugotoviti, v kakšnem mesebojnem razmerju je zadovoljevanje vseh vrednot in opozoriti na zgrešeno splošno prepričanje, da je dovolj, če ima človek službo, hišo, avto in vse, kar sodi zraven.

v muzejih in galerijah so menda najmanj zanimive — manj kot 19 % prebivalcev se lahko pohvali, da redno spremlja novosti v umetniškem ustvarjanju.

Tretja sestavina „kakovostnega" življenja naj bi bilo rekreacijsko udejstvovanje. 71 % anketirancev navaja, da športu ne namenja svojega prostega časa načrtno, ampak da se razgibavajo le na občasnih sprehodih ali izletih. Pa še tu jih le 20 % hodi na sprehode in izlete redno vsak teden; 20 % jih to počne dvakrat na mesec, ostala polovica pa še manj pogosto.

Zanimive so tudi ugotovitve o tem, kakšne so potrošniške želje in kulturno rekreativne navade pri posameznih socialnih in izobrazbenih slojih. Analiza je v tem oziru zajela pet plasti: srednji sloj uslužbencev z visoko in srednjo izobrazbo, sloj uslužbencev z nižjo izobrazbo, sloj visoko kvalificiranih, sloj nekvalificiranih delavcev in sloj kmetov.

Srednje in visoko izobraženi uslužbenci

Prva plast srednje in visoko izobraženih ima družbeni položaj pretežno določen s poklicem in znanjem in je v glavnem usmerjena v individualno napredovanje, kar se neredko kaže v materialnem obdobju, obilju, včasih celo razkošju in snobizmu. 45 % pripadnikov tega sloja prebiva v naje ta plast v kulturno dogajanje najjemniških stanovanjih, a pri večini se kaže želja po graditvi ali nakupu Na splošno je mogoče ugotoviti, da bolj vključena; pa tudi športu in rekreaciji posveča ta sloj več prostega časa kot ostalo prebivalstvo.

Uslužbenci z nižjo izobrazbo

Med tem slojem in slojem uslužbencev z nižjo izobrazbo je precej razlik. Druga plast se srečuje z eksistenčnimi problemi in zato lahko zadovoljuje le nekatere potrebe, drugih pa sploh ne. Uslužbence z nižjo izobrazbo tarejo stanovanjski problemi, pri nakupu gospodinjskih strojev so skromnejši, kot imetniki avtomobilov pa se pojavljajo na lestvici za uslužbenci z visoko in srednjo izobrazbo in za visoko kvalificiranimi delavci. V prostem času se ta sloj ukvarja največ z gospodinjskimi opravili in z dopolnilnim delom, da bi izboljšal osnovni materialni položaj. Tu se pojavlja pomemben družbeni problem: sloji, ki imajo že tako nižjo izobrazbo, se ne izobražujejo naprej, ampak ostajojo na pridobljeni ravni. Tako se tudi v kulturnem udejstvovanju posvečajo nezahtevnim dejavnostim (kino, televizija), od rekreacijskih oblik pa gojijo v glavnem le sprehode.

Nekvalificirani delavci

Življenjskemu stilu tega sloja je precej podoben stil sloja nekvalificiranih delavcev, ki jim povprečno nizek materialni standard otežkoča zadovoljevanje drugih potreb. Pri večini stanovanjske razmere niso urejene, zaradi pomanjkanja denarja pa pripadniki tega sloja tudi ne kažejo večjih želja za gradnjo hiš ali adaptacijo stanovanj. Pralni stroj in hladilnik je v družinah tega sloja redkejši pojav kot drugje, kot lastniki avtomobilov pa so nekvalificirani delavci celo za upokojenci in gospodinjami. Ta sloj tudi varčuje pri hrani bolj kot vse druge kategorije. Prosti čas porablja za dopolnilno in gospodinjsko delo, ne pa za nadaljnje izobraževanje. Nekvalificirani delavci najraje poslušajo radio in gledajo nezahtevne televizijske oddaje. Med njimi jih 64 % ni bilo nikdar v gledališču, 91 % pa jih ni kupilo še nobenega likovnega dela. Udeležujejo se sprehodov in izletov, medtem ko v aktivnejše rekreacijske oblike skoraj niso vključeni.

Visoko kvalificirani delavci

Visoko kvalificirani delavci so takoj za kmeti najštevilnejši lastniki individualnih hiš in z nadpovprečnim deležem tudi lastniki počitniških hišic. Z gospodinjskimi stroji razpolagajo na ravni povprečja, višje deleže od povprečja pa je opaziti pri hladilnih skrinjah in šivalnih strojih. Ta sloj daje velik pomen zadovoljevanju materialnih dobrin, varčuje pa zlasti pri obleki, zabavah, izletih, dopustih in kulturi. Svoj prosti čas porablja ta sloj z nadpovprečnimi deleži v dopolnilnem delu, precej se posveča vzgoji otrok in je nadpovprečno vključen tudi v družbenopolitično dejavnost. Visoko kvalificirani delavci najraje gledajo televizijo in se postopno vključujejo tudi že v zahtevnejše oddaje. V veliki meri obiskujejo športne prireditve, tudi v gostilne zahajajo pogosteje kot pripadniki drugih slojev, premik na boljše pa je opaziti tudi pri aktivnejšem športno rekreacijskem udejstvovanju.

Kmečko prebivalstvo

Način življenja kmetov je še dokaj tradicionalen, četudi doživlja nenehne spremembe. Ker je vse podrejeno proizvodni dejavnosti, je v kmečkih družinah manj predmetov trajnejše rabe. Vlaganje sredstev v zgradbe in stroje za proizvodnjo omejuje druge nakupe; kmetje prednjačijo le kot imetniki hladilnih skrinj. So na zadnjem mestu kot imetniki avtomobilov, imajo pa veliko več motornih koles kot drugi sloji. Tudi televizorjev je med kmeti najmanj. Njihove materialne potrebe so še „dokaj nerazvite, nediferencirane ali pa slabo zadovoljene", saj dajejo prednost materialni porabi, ki je vezana na proizvodno dejavnost. Skladno s tem se odvijajo tudi njihove dejavnosti v prostem času: Ni ga veliko, ker je nenehno posvečen delovnim opravilom; nekaj ga zavzame še vzgoja otrok, lastno izobraževanje in družbenopolitična dejavnost. Seveda je pri tem treba upoštevati tudi razlike med mestom in vasjo in s tem različne možnosti za kulturno ali športno udejstvovanje. Kulturne in rekreacijske dejavnosti so pri kmetih med vsemi sloji najslabše razvite — 88 % jih še ni bilo na nobeni razstavi. Najbolj množična kulturna dejavnost kmetov je poslušanje radia; televizijski program gledajo sorazmerno kratek čas. S telesnokulturnimi in rekreacijskimi dejavnostmi se ne ukvarjajo, ne hodijo na izlete in sprehode, pa tudi v gostilne le redko zahajajo.

Poljaki se vračajo v preteklost

Na varšavske ulice se vračajo trolejbusi. Ni še tako dolgo, kar so jih pregnali, češ da so preokorni v vedno gostejšem mestnem prometu, da so tehnično zastarela prevozna sredstva. Zdaj naj bi mestu vrnili čistejši zrak, poceni prevoz in — kar je danes še posebno važno — prihranili energijo.

Prvo trolejbusno progo v Varšavi že gradijo in pričakovati je, da jo bodo v kratkem tudi odprli. O nakupu trolejbusov so se dogovorili v Sovjetsko zvezo, tako da se bodo prva tovrstna vozila morda že konec leta spet povrnila na ceste južne varšavske četrti.

Prav gotovo sta vse dražja nafta in vse hujša energetska kriza v svetu eden glavnih razlogov, da se je Varšava odločila za ponovno uvedbo trolejbusov. Zdaj se ukvarajo tudi z načrti, da bi zgradili dodatne tramvajske proge, celo tako imenovane hitre proge zunaj mestnega središča. Tramvaja v Varšavi namreč nikoli niso opustili in tudi danes odpade nanj velik del bremena v mestnem prevozu.

Seveda se v Varšavi prav dobro zavedajo, da bi bila najlepša in tudi najboljša rešitev podzemska železnica. Pa kaj, ko ni denarja zanjo in ga vsaj še nekaj časa tudi ne bo. Zato jim ne preostane drugega, kot da o metroju zaenkrat le sanjajo, vozijo pa se s tramvajem in trolejbusom.

O ponovni uvedbi trolejbusov in tramvajev razmišljajo tudi o drugih poljskih mestih, kjer so jih pred časom „izrinili". Tramvaje so obdržali le v štirinajstih, trolejbuse pa celo samo v dveh mestih. Medtem pa so Poljaki že izračunali, da avtobus porabi na leto 30 ton nafte; vzdrževanje in uporaba avtobusa sta za 15 odstotkov dražja od tramvaja. Sodoben tramvaj lahko prepelje na uro 15.000 ljudi, avtobus samo 3000; tramvaj zdrži 25, avtobus komaj 8 let. Nakupna cena tramvaja je 1,5-krat nižja od cene avtobusa, draga je edinole gradnja proge in električne napeljave.

Tako kot drugod po svetu, se tudi na Poljskem naglo povečuje število ljudi, ki jih morajo prevažati ravno mestna vozila. Leta 1977 so poljska podjetja v mestnem prometu prepeljala 6 milijard in 900 milijonov ljudi, do leta 1985 pa se bo to število predvidoma povečalo na 8 milijard in 700 milijonov.

AVSTRIJA 1

PETEK, 7. 9.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Ruščina — 10.00 Dunaj okrog 1900 — 10.30 Klub seniorjev — 11.00 Mož v rdeči suknji — 15.30 Vedno spet Avstrija — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Deset pujskov — 17.30 Slike naše zemlje — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Votline — svet brez sonca — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.30 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Oddaja XY — 21.25 Horizonti — 22.10 Šport — 22.20 Borba za Rim — 23.55 Poročila.

SOBOTA, 8. 9.: 15.30 Hčerke njenega visočanstva — 17.00 Risanje, slikanje, oblikovanje — 17.30 Pinocchio — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Muppet-show — 18.25 Dober večer v soboto želi Heinz Conrads — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Cerkev naprodaj — 21.50 Šport — 22.15 Pravica moči v velemestu — 23.45 Poročila.

NEDELJA, 9. 9.: 11.00 Konfrontacija nosilcev, list na Tirolskem — 15.45 Poroka iz kljubovalnosti — 17.00 Tobi in Tobias — 17.30 Čebelica Maja — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Klub seniorjev — 18.30 Sporazumevanje pri živalih — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Sami pošteni ljudje — 21.45 Šport — 21.55 Nočni izbor — 22.45 Poročila.

PONEDELJEK, 10. 9.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Dežela in ljudje — 10.00 To je London — 10.30 Borba za Rim — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Jazbec — 17.30 Lassie — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Do konca sveta — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Ponedeljski šport — 21.00 Serpico — 21.50 Poročila — 21.55 Šport.

TOREK, 11. 9.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Angleški tečaj — 10.00 Cerkvena zgodovina — 10.30 Poroka iz kljubovalnosti — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Oddaja z miško — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Očetje klamote — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Kaj sem jaz? — 20.55 Pomanjkljivosti na pretek — 21.45 Doktor in ljuba žival — 22.35 Poročila in šport.

SREDA, 12. 9.: 9.00 Oddaja z miško — 9.30 Italijanščina — 10.00 Svetloba na temnem ozadju — 10.30 Napolen z Broadwaya — 17.00 Obupano mesto — 17.25 Rdeči avtobus — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Tony Randall v: dvakrat premalo — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Kottan poizveduje — 21.45 Mala TV igra — Pridna Greta — 22.00 Poročila in šport.

ČETRTEK, 13. 9.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Francoščina — 10.00 Obraz stoletij — 10.30 Afera — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Pan tau — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Prosim k mizi — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Kasimir in Karolina — 21.45 Poročila in šport.

AVSTRIJA 2

PETEK, 7. 9.: 18.00 Orientacija — 18.25 Beseda h sabatu — 18.30 Mirni dnevi v Moncourtu — 19.30 Mesto na Sedmograškem — 20.15 Novo v znanosti — 21.25 Ljubljena kraljica — 22.15 Čas v sliki s kulturo in karikaturami tedna — 22.50 Mednarodni petkov nastop.

SOBOTA, 8. 9.: 10.00 Sejemski spored „Made in Austria" — 18.00 Počitnice na Saltkrokanu — 19.30 The Munsters — 20.15 Ciklus: Joseph Roth — Postajonačelnik Fallmerayer — 21.45 Fatty live.

NEDELJA, 9. 9.: 13.00 Športno popoldne — 17.00 Dežela in ljudje — 17.30 Pregled sporeda — 18.00 Veseloigra — 19.15 Film o Minhu — 20.00 Knjižni bazar — 20.15 Glasbeni semenj Berlin 1979 — 21.45 Brez nagobčnika.

PONEDELJEK, 10. 9.: 18.00 Tečaj za angleščino — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Odprava v živalski svet — 19.30 Orientacija — 20.00 Doktor in ljuba žival — 20.50 Vstop prost — 21.50 Čas v sliki — 22.20 Duh čebelnega panja.

TOREK, 11. 9.: 18.00 Italijanščina — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Nova v znanosti — 19.30 Deklica pade z neba — 20.00 Afera — 21.35 Čas v sliki s kulturo — 22.10 Klub 2.

SREDA, 12. 9.: 18.00 Francoščina — 18.30 Bolgarski ritmi — 18.50 Stari Plovdiv — 19.20 1000 let bolgarske pisave — 20.00 Glasba za vse — 21.00 Trailer — 21.45 Čas v sliki s kulturo — 22.20 Z dežnikom, šarmom in melono.

ČETRTEK, 13. 9.: 18.00 Ruščina — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Brez nagobčnika — 19.30 Pavel in Viržinija — 20.00 V vašem interesu — 21.30 Čas v sliki s kulturo — 22.05 Klub 2.

JUGOSLAVIJA

PETEK, 7. 9.: 17.20 Poročila — 17.25 Usoda nekega Charlieja — 17.40 Priljubljene zgodbe — 18.05 Ansambel Avsenik — 18.25 Obzornik — 19.15 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 20.20 Kar bo, pa bo — 21.15 Junaki serijskega filma — 22.05 Kažipot — 22.25 Dnevnik — 22.40 Nočni kino.

SOBOTA, 8. 9.: 8.00 Poročila — 8.05 Z beseda in sliko — 8.20 Mala čebelica — 8.35 Vrtec na obisku: V jesenskem gozdu — 8.50 Nadobudneži — 9.20 Pisani svet — 10.05

(Dalje na 8. strani)

ŠPORTNI VESTNIK

SAK - Velikovec (1:2) 1:3

Minulo soboto so se igralci SAK-a pomerili v Velikovčani. Tokrat je moštvo SAK-a imelo smolo, saj so okoliščine bile takšne, da enostavno ni šlo po sreči. Začetek igre je bil vzpodbuden, saj je prvi gol ustrelil iz prostega strela Marjan Velik tako, da je SAK vodil 1:0. Po napaki vratarja Dodiča pa so Velikovčani izenačili. Po favlu Sommereggerja v kazenskem prostoru je sodnik prisodil Velikovčanom enajstmetrovko, ki so jo tudi realizirali. Rezultat prvega polčasa je torej bil 2:1 za Velikovec.

V drugem polčasu je začel SAK igrati bolj ofenzivno, vendar se je igra kmalu raztresla v posamezne akcije brez prave povezave. Prav v času ko je SAK bil v boljšem položaju, se je situacija bliskovito spremenila in Velikovčani so ustrelili gol tako da je bilo stanje 3:1. Obramba SAK-a se ni znašla (bolj grobo povedano — dremala) in rezultat je bil seveda temu primeren. Naj še povemo, da je imel vratar Dodič precej dela in da se je tudi dobro izkazal, vendar pri zadnjem golu iz daljave petih metrov ni imel šanse, da bi ga ubranil.

Tudi v prejšnji skupini je SAK večkrat zgubil igro in kljub temu je postal prvak, zato navijači ne obupajte, kajti ravno takšni spodrsljaji so hkrati opomin, da je treba bolj pljuniti v roke. Prihodnja igra bo v nedeljo v Borovljah proti ATUS Ferlach-Borovlje.

SAK pod 23 — Velikovec pod 23 (2:1) 3:2

Mlado moštvo SAK-a je zaigralo borbeno. Strelec prvega gola je bil Kupper. Bil je faulan tako, da je sodnik prisodil enajstmetrovko, ki jo je Kupper realiziral. Ker je obramba SAK-a zamudila napad, so Velikovčani hitro izenačili rezultat. Vratar Malle, ki je v teku nadaljnje igre ubranil kar dve enajstmetrovki, tokrat ni imel šanse

Po lepi podaji Rozmana Grilcu je le-ta iz kakih deset metrov z močnim strelom zatresel mrežo. Še enkrat je Rozman podal žogo, tokrat Perču, ki je brez težav zatresel nasprotnikovo mrežo. Rezultat 3:1 za SAK.

Igralci SAK-a so po tem rezultatu zaigrali defenzivno. V tem času pa je sodnik Velikovčanom prisodil kar trikrat enajstmetrovko, od katerih je Malle dve ubranil, eno pa so Velikovčani izrabili tako da je bil končni rezultat 3:2.

Pliberški sejem lepo uspel

Letošnjega tradicionalnega pliberškega sejma na travniku, največjega in najstarejšega ljudskega slavja južnih predelov Koroške, so se poleg številnih domačinov od blizu in daleč in obiskovalcev iz sosednje Slovenije, udeležili tudi številni predstavniki koroškega kulturnega in političnega življenja z deželnim glavarjem Leopoldom Wagnerjem na čelu. Med navzočimi je bil tudi novi jugoslovanski konzul v Celovcu, Alfonz Naberžnik.

Veliko zbrano publiko je na otvoritveni slovesnosti v imenu občine v nemškem in slovenskem jeziku pozdravil referent za sejmarstvo in kulturo, mestni svetnik Stanko Vavti, ki je ob tej priložnosti med drugim z veseljem ugotovil, da je tokrat po presledku več let spet zastopana uradna delegacija iz sosednje Slovenije.

Njegova izvajanja so bila z majhno izjemo nagrajena z navdušenim aplavzom. Da pa nekaterim izvajanja v jeziku soseda (slovensko) niso bila všeč, je več pripisati tistim elementom, katerim je mir in sožitje v deželi „španska vas".

Dober julij

V mesecu juliju smo v koroškem turizmu zabeležili 5,743.208 nočitev, kar je v primerjavi z lanskim letom (istega leta) porast števila nočitev za 10.8 odstotka. Od omenjenega števila nočitev odpade na obrtna gostinska podjetja 2,542.417, na privatna 1,599.910, na kampinge 1,188.092 in na druge nastanitve 412.789 nočitev.

Dosedanja poletna sezona (od 1. maja do julija) je bila zelo uspešna, saj so našteli kar 8,115.306 nočitev, kar pomeni zvišanje števila nočitev za 9.2 odstotka v primerjavi z istim obdobjem lanskega leta.

Tudi mesec avgust obeta podoben razvoj turizma na Koroškem. K temu so med drugim prispevali tudi nemiri v Španiji (razni bombni atentati) in pa seveda potres v Črni gori. Ljudje so si rajši izbrali Avstrijo, ki ima s svojimi gorami in jezeri idealne pogoje za turizem.

GLOBAŠKO ŽEGNANJE

pri ŠOŠTARJU

v nedeljo 9. septembra 1979 s pričetkom ob 16. uri.

igra: OBIR KVINTET

Prisrčno vabljeni!

Slovensko prosvetno društvo Borovlje vabi na

IZLET NA GORENJSKO

v nedeljo 16. septembra 1979 z odhodom ob 5.30 uri iz Ždovelj in ob 6. uri iz Borovelj (avtobusna postaja).

Pot bo vodila z omnibusom preko Ljubelja, Bleda in Pokljuke (obisk partizanskega spomenika) v Bohinj, kjer si bomo ogledali novi spomenik prvopristopnikom na Triglav ter se udeležili tudi znane družabne prireditve „Kravji bal". Izlet bo pod strokovnim vodstvom vodiča. Prijave do konec avgusta: SPD Borovlje, Andrej Wieser, Hauptplatz 9 ali Posojilnica Borovlje, Pfarrhofgasse.

Iščemo

TAJNICO (TAJNIKA)

z zaključeno višjo šolsko izobrazbo, ki obvlada strojepisje. Nastop službe 1. oktobra 1979. Plača po dogovoru. Prijave pošljite skupno s kratkim življenjepisom na naslov uredništva Slovenskega vestnika, Gasometerg. 10, 9020 Celovec-Klagenfurt, pod oznako „100".

RADIO — TELEVIZIJA

(Nadaljevanje s 7. strani)

Po sledeh napredka — 10.35 Kažipot — 10.55 Svetovno veslaško prvenstvo — 13.50 Poročila — 13.55 Svetovno veslaško prvenstvo — 15.55 Nogomet — 17.45 Naš kraj — 17.55 Konec počitnic, poljski film — 19.15 Risanka — 19.30 Dnevnik — 20.20 L. N. Tolstoj: Ana Karenina — 21.15 Kako se oblačimo — 21.20 Žepnina — 22.55 Dnevnik.

NEDELJA, 9. 9.: 8.05 Poročila — 8.10 Od vsakega jutra raste dan — 8.40 Ipavci, TV nadaljevanka — 9.55 Sezamova ulica, mladinska serija — 10.55 Svetovno veslaško prvenstvo — 12.50 Kmetijska oddaja TV Zagreb — 13.55 Svetovno veslaško prvenstvo — 16.30 Poročila — 19.20 Risanka — 19.30 Dnevnik — TV Drama — 21.20 Trnova pot demokracije — 22.05 Portreti: New Swing Quartet — 22.20 Športni pregled — 23.05 Dnevnik.

PONEDELJEK, 10. 9.: 8.55 TV v šoli — 17.15 7 stopnic do glasbe — 17.35 Lastovka z meglenega otoka — 18.05 Uvod v moderno umetnost — 18.35 Obzornik — 18.45 Mladi za mlade — 19.15 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Gluhonema, TV drama — 21.25 Kulturne diagonale — 22.05 Dnevnik — 22.20 Mozaik kratkega filma: Beli grobovi.

TOREK, 11. 9.: 9.15 TV v šoli — 17.20 Poročila — 17.25 Zapiski za mlade: Radovan Gobec — 18.00 Pisani svet — 18.35 Obzornik — 18.45 Dokumentarna oddaja — 19.15 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Aktualna oddaja — 20.55 H. Sienkiewicz: Rodbina Polanieckih — 22.10 Dnevnik — 22.25 Iz koncertnih dvoran.

SREDA, 12. 9.: 9.30 TV v šoli — 17.20 Poročila — 17.25 Z besedo in sliko — 17.40 Od slike do slike — 18.15 Ne prezrite — 18.30 Obzornik — 18.40 Poletni tabor glasbene mladine v Grožnjanu — 19.15 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Film tedna: Ti in jaz — 21.30 Majhne skrivnosti velikih kuharskih mojstrov — 21.35 Miniature: Slovenski trobilni kvintet — 21.55 Dnevnik.

ČETRTEK, 13. 9.: 9.10 TV v šoli — 17.20 Poročila — 17.25 Mala čebelica — 17.40 Strah pred praznim prostorom — 18.35 Obzornik — 18.45 Nadobudneži — 19.15 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Oči kritike — 20.45 Štiri ženske — 21.40 Jazz na ekranu — 22.00 Dnevnik.

SLOVENSKE ODDAJE RADIA CELOVEC

PETEK, 7. 9.: 14.10 Celovški radijski dnevnik — Veselo naokrog.

SOBOTA, 8. 9.: 9.45 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

NEDELJA, 9. 9.: 7.05 Duhovni nagovor — Naj pesmica naša darilo vam bo.

PONEDELJEK, 10. 9.: 14.10 Celovški radijski dnevnik — Nekoroški zbori.

TOREK, 11. 9.: 9.30 Pisani svet 14.10 Celovški radijski dnevnik — Šport — Zanimalo vas bo.

SREDA, 12. 9.: 14.10 Celovški radijski dnevnik — Komorna glasba — Koroški kulturni pregled.

ČETRTEK, 13. 9.: 14.10 Celovški radijski dnevnik — „Kdo je za koga?"

RADIO CELOVEC

PETEK, 7. 9.: 5.25 Kaj se dogaja v Avstriji? — 8.05 Ženski magazin — 9.05 Znanje za vse — 9.30 Avstrijska ljudska glasba — 10.00 Zadovoljni z glasbo — 11.05 Iz dežele, za deželo — 13.00 Deželni razgledi — 13.40 Znanost pred mikrofonom — 15.00 Še vedno priljubljeno — 16.15 Pogovori in glasba — 17.10 Za konec tedna — 18.00 Deželni razgledi — 18.35 Pet čez pol sedem — 19.07 Robert Stolz dirigira — 20.05 „Dunajčan se ne zgubi" — 21.00 Poznali smo R. Strauša — 21.45 Pod svetilko za branje — 22.00 Poročila in šport.

SOBOTA, 8. 9.: 5.35 Kaj se dogaja v Avstriji? — 8.05 Družinski magazin — 9.00 V žarišču — 9.45 Zadovoljni z glasbo — 11.05 Zeleni magazin — 13.00 Deželni razgledi — 14.00 Voščila — 15.00 Koroški roman „Hema Krška" — 15.30 Koroške pesmi in viže — 16.00 Dopustniška služba — 17.10 Pisano sobotno popoldne — 18.00 Deželni razgledi — 18.30 Reportaža o kulturi — 19.05 Sobotni šport — 20.05 Vašo številko prosim! — 22.00 Poročila in šport — 22.20 Plesna glasba po naročilu.

NEDELJA, 9. 9.: 6.10 Igra na orgle — 8.15 Kaj je novega? — 9.00 Prominenca igra svoje priljubljene melodije — 10.30 Radijska pravljica — 11.00 Dopoldanski koncert — 13.00 Deželni razgledi — 13.15 Iz mestnega gledališča — 14.30 Voščila — 16.00 Upanje na uspeh — 17.10 Veselite se življenja — 18.00 Deželni razgledi — 18.05 Okretnica jugovzhod — 19.00 Nedeljski šport — 19.30 Obisk pri koroških godbah na pihala — 20.05 Avstrijska rallye — 21.30 Park malih ljudi — 22.00 Poročila in šport.

PONEDELJEK, 10. 9.: 5.35 Kaj se dogaja v Avstriji? — 8.05 Oddaja za starejše ljudi — 9.05 Znanje za vse — 9.30 Avstrijska ljudska glasba — 10.00 Zadovoljni z glasbo — 11.05 Iz dežele za deželo — 13.00 Deželni razgledi — 13.40 Pojejo koroški zbori — 15.00 Še vedno priljubljeno — 16.00 „Novo življenje" — 16.30 Vaš problem — naš problem — 17.10 Kaj radi slišimo . . . — 18.00 Deželni razgledi — 18.35 Z zvenečo glasbo — 19.07 Melodija za vsaki letnik — 20.05 Upanje na uspeh — 21.05 Smeh je dovoljen — 21.30 Udarec za udarcem — 22.00 Poročila in šport.

TOREK, 11. 9.: 5.35 Kaj se dogaja v Avstriji? — 8.05 Ženski magazin — 9.05 Znanje za vse — 9.30 Koroška ljudska glasba — 10.00 Zadovoljni z glasbo — 11.05 Iz dežele, za deželo — 13.00 Deželni razgledi — 13.40 Iz ljudskega življenja — 15.00 Še vedno priljubljeno — 16.00 „Telefonski škrat" — 16.30 Vaš problem — naš problem — 17.10 Avstrijci o Avstriji — 18.00 Deželni razgledi — 18.35 Koroški skladatelji: Wilhelm Agaton — 19.07 Ljudska glasba — 20.05 Humor ne pozna meja — 20.30 Orkestrski koncert — 22.00 Poročila in šport.

SREDA, 12. 9.: 5.35 Kaj se dogaja v Avstriji? — 9.05 Znanje za vse — 9.30 Ljudska glasba z Dunaja — 10.00 Mladina in glasba na Dunaju 1979 — 11.05 Iz dežele, za deželo — 13.00 Deželni razgledi — 13.40 Klub seniorjev — 15.00 Še vedno priljubljeno — 16.00 Otroška oddaja — 16.30 Vaš problem — naš problem — 17.10 V dunajski kavarni — 18.00 Deželni razgledi — 18.25 Veselo zaigrano — 19.07 Kjer se poje . . . — 19.30 Za prijatelja planin — 20.05 Kaj radi slišimo — 21.00 Koroško poletje 1979 — 22.00 Poročila in šport.

ČETRTEK, 13. 9.: 5.35 Kaj se dogaja v Avstriji? — 8.05 Ženski magazin — 9.05 Znanje za vse — 9.30 Avstrijska ljudska glasba — 10.00 Zagovoljni z glasbo — 11.05 Iz dežele, za deželo — 13.00 Deželni razgledi — 13.40 Literatura — 15.00 Še vedno priljubljeno — 16.00 „Moj oče je bil šampijon" — 16.30 Vaš problem — naš problem — 17.10 Zveneči operetni vodič — 18.00 Deželni razgledi — 18.35 Koroške male skupine — 19.07 Avstrijske pihalne godbe — 20.05 Furmani so tu — 21.00 Ljudska zabavna glasba — 22.00 Poročila in šport.

RADIO LJUBLJANA

PETEK, 7. 9.: 4.30 Dobro jutro — 8.08 Z glasbo v dober dan — 9.05 Z radiom na poti — 10.05 Rezervirano za . . . — 12.10 Z orkestri in solisti — 12.30 Kmetijski nasveti — 12.40 Pihalne godbe — 14.05 G. Bizet: Arležanka — suita za orkester št. 2 — 14.25 Voščila — 15.35 Zabavna glasba — 16.00 „Vrtiljak" — 17.00 Studio ob 17.00 — 18.00 Od arije do arije — 18.30 S knjižnega trga — 19.45 Z ansamblom Vilija Petriča — 20.00 Uganite, pa vam zaigramo — 21.05 Oddaja o morju in pomorščakih — 22.30 Besede in zvoki iz logov domačih — 23.10 Lirični utrinki — 24.00 Poročila

SOBOTA, 8. 9.: 4.30 Dobro jutro — 8.08 Pionirski tednik — 9.05 Z radiom na poti — 10.05 Sobotna matineja — 11.05 Zapojmo pesem — 11.20 Po republikah in pokrajinah — 11.40 Domače viže — 12.10 Godala v ritmu — 12.30 Kmetijski nasveti — 12.40 Veseli domači napevi — 16.00 „Vrtiljak" — 17.00 Studio ob 17.00 — 18.00 Simfonija poletja — 18.30 Mladi mladim — 19.00 Večerni radijski dnevnik — 19.45 Z ansamblom Toneta Žagarja — 20.00 Sobotni zabavni večer — 21.30 Oddaja za naše izseljence — 23.05 Lirični utrinki — 23.10 Igramo in pojemo — 24.00 Poročila — 0.05 Nočni program.

NEDELJA, 9. 9.: 4.30 Dobro jutro — 8.07 Radijska igra za otroke — 8.37 Skladbe za mladino — 9.05 Še pomnite tovariši . . . — 10.05 Panorama lahke glasbe — 11.00 Voščila — 13.20 Za kmetijske proizvajalce — 13.50 Pihalne godbe — 14.05 Humoreska tega tedna — 14.25 S popevkami po Jugoslaviji — 15.10 Listi z notesa — 15.30 Nedeljska reportaža — 15.55 Pri nas doma — 16.20 Gremo v kino — 17.05 Popularne operne melodije — 17.50 Zabavna radijska igra — 19.00 Večerni radijski dnevnik — 19.35 Lahko noč, otroci — 19.45 Glasbene razglednice — 20.00 V nedeljo zvečer — 22.20 Skupni program JRT — 23.05 Lirični utrinki — 23.10 Mozaik melodij in plesnih ritmov — 24.00 Poročila — 0.05 Nočni program — glasba.

Slovensko prosvetno društvo „Borovlje" vljudno vabi na

PEVSKI KONCERT

v nedeljo 9. septembra 1979 ob 14.30 uri pri Cingelcu na Trati. Tokrat bo na naši tradicionalni poletni prireditvi gostoval mešani akademski pevski zbor iz Kranja. Ljubiteljem lepega petja lahko že zdaj povemo, da pri akademskem pevskem zboru gre za enega najboljših pevskih zborov Slovenije, saj je na številnih mednarodnih tekmovanjih dosegel odlična mesta. MPZ vodi prof. Matevž Fabijan. Zato se obiskovalcem nedeljskega koncerta pri Cingelcu obeta čudovito koncertno doživetje.

Prisrčno vabljeni!

Iščem gradbeno parcelo v obsegu 1000 m² ali več, po možnosti v Hod. dolini, na Žihpoljah, na Radišah ali podobno. Ponudbe na uredništvo lista pod šifro „Podjunski interesenti".

Slovensko prosvetno društvo „Obir" na Obirskem prireja in vabi na

večer z ansamblom „HANZIJA ARTAČA"

v soboto 15. septembra 1979 ob 20. uri v gostilni „Kovač" na Obirskem. Mladi ansambel, katerega vodi domačin Hanzi Artač in ga sestavlja še pet članov iz različnih krajev Podjune, je v svoji kratki dobi delovanja žel že veliko uspehov tu in onstran meja. Obeta se nam lep kulturni dogodek.

Prisrčno vabljeni!

Zbirka za Oktobrski tabor

13. oktobra bo v Celovcu Oktobrski tabor. V času 10.-oktobrskih nemškonacionalističnih proslav bodo tudi letos znane osebnosti iz avstrijskega nemškogovorečega demokratičnega tabora skupaj s koroškimi Slovenci nastopili in svoje prispevali za ustvaritev demokratičnega javnega mnenja, ki je v prid manjšinam in zavrača nacionalizem in potvarjanja zgodovine.

V okviru tabora bo sodelovala tudi znana skupina „Schmetterlinge". Čeprav so se vsi sodelujoči odpovedali honorarju, je prireditev le povezana z velikimi stroški (propaganda, vozni stroški itd.).

Zato pozivamo vse rojake, da po svojih možnostih finančno podprejo organizatorje Oktobrskega tabora, s tem da nakažejo svoj prispevek na konto štev. 3047 pri celovški Posojilnici.

Nogomet

Slovenski atletski klub vabi na prvenstveno tekmo

SAK-ATUS Borovlje ob 10.15 uri

SAK pod 23 — ATUS Borovlje pod 23 ob 9.30 uri

ki bo v nedeljo, dne 9. septembra 1979 na igrišču v Borovljah. (ATUS Ferlach).

Navijači pridite v čim večjem številu na tekmo in podprite SAK.

Prijatelji nogometa pozor! Vabimo vas na prvenstveno tekmo ŽVABEK proti GLOBASNICI ki bo v nedeljo, dne 9. septembra 1979 ob 15.00 uri na nogometnem igrišču v Žvabeku.

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Celovec/Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon 32 5 50 - Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje.